

# DOLENJSKI GOZDAR



št. 5 Glasilo delovnega kolektiva  
Gozdnega gospodarstva  
L. III. NOVO MESTO



D O L E N J S K I   G O Z D A R  
GLASILO KOLEKTIVA GOZDNEGA GOSPODARSTVA  
N O V O   M E S T O

Novo mesto, november 1966.

Številka 5

Letnik III.

IZDAJATELJ: DELAVSKI SVET GOZDNEGA GOSPODARSTVA  
NOVO MESTO

UREJA UREDNIŠKI ODBOR: urednik ing. Jože Petrič  
in člani ing. Danica Belopavlovič, Franc Markovič,  
ing. Konrad Mehle in Rade Jože



# V S E B I N A

	Stran
1. Volimo najboljše tovariše v odbore sindikalnih podružnic!	2
2. Sklepi organov upravljanja	3
3. Ugotovitev in razdelitev dohodka podjetja za dobo od 1.1. do 30.9.1966	13
4. Uspešnost poslovanja delovnih enot v obdobju od 1.1. do 30.9.1966	15
5. Kako se izognemo težavam z verigo v zimskem času	20
6. Posvetovanje o zdravstveni problematiki delavcev v gozdarstvu	21
7. Novi predpisi s področja socialnega zavarovanja	28
8. Demonstracije Hinteregger pokretne žičnice v Mattighofen-u	30
9. Mednarodni seminar o gozdni mehanizaciji	33
10. Skupni predlog za spremembo in dopolnitev JUS-a za hlodovino iz leta 1961	35
11. Na Gozdnem obratu Podturn smo dobili kuhinjo za topli obrok	37
12. Selektivno redčenje - izbira elitnih dreves	38
13. Republiško posvetovanje o programiranju, gradnji in vzdrževanju gozdnih cest	42
14. Nove tabele za ugotavljanje storilnosti pri motorni žagi	50
15. Prva obnova (revizija) gozdnogospodarskega načrta za gozdove v zasebni lastnini	52
16. Osnovanje nasada "Jelševska gmajna"	54
17. Zanimivosti	57
18. Obiskali so nas Nazarčani in Celjani	58
19. Potovanje v Severno Italijo	58
20. Vrnili smo obisk Slovaškim lesarjem	62
21. Nagrade za najvišje in najdebelejše drevo	68
22. Koliko stane izvod "Dolenjskega gozdarja"?	68
23. Člani sindikalne podr. uprave so pogozdovali	68
24. Redka ali gosta sadnja sadik pri osnovanju kultur	69



VOLIMO NAJBOLJŠE TOVARIŠE V ODBORE SINDIKALNIH PODRUŽNIC!

V letošnjem letu poteka mandat odborom sindikalnih podružnic in sindikalnemu plenumu. Ker se nahajamo v času priprav na letne konference je prav, da tudi o tem spregovorimo nekaj besed.

Obdobje priprav na občne zборе naj bo tudi obdobje razprav o metodah dela v sindikalnih podružnicah. Velikokrat se sprašujemo, kaj naj dela sindikalna organizacija poleg samoupravnih organov. Odgovor je kratek. Sindikalna organizacija naj dela za članstvo. To pa je predpogoj vsega nadaljnjega dela sindikalnih podružnic. Za samoupravljanje so pomembni dobri odnosi. Odnosi pa so pogoj za vzdušje, da vsak član sindikata pove svoje mnenje, da brez bojazni za svojo eksistenco kritično načenja probleme in postavlja vprašanja vsakomur, ne glede na njegov položaj. Ta pa je dolžan na postavljena vprašanja dati odgovor. Izhodišče dela sindikatov je torej v razvijanju in negovanju enakopravnosti vseh članov kolektiva. Samo s tem lahko ustvarimo pogoje da bodo zaposleni s svojimi predlogi pomagali izboljšati samoupravni sistem. Izboljševali ga bomo tako, da bomo spremljali njihovo delo in skupno skrbeli za uresničitev njihovih predlogov. Tam kjer tega ni, ne moremo reči, da je sindikalna organizacija aktivna in da je samoupravni mehanizem živ.

Izvršni odbori sindikalnih podružnic bodo morali na občnih zborih zlasti odgovoriti na vprašanja kako so skrbeli za razvoj samoupravnega sistema, in kako so sindikati razvijali take metode dela, ki ustrezajo samoupravni politiki.

Aktivnost sindikalne podružnice je v precejšnji meri odvisna od tega, kako je izbrano vodstvo. Zaradi tega je potrebno kadrovske izbiri za bodoče izvršne odbore sindikalnih podružnic nameniti vso skrb in pozornost. V ta namen naj sedanja vodstva po tehtnem preudarku pripravijo predloge kandidatov za bodoča vodstva in jih dajo članstvu v razpravo.

Na plenarni seji občinskega sindikalnega sveta Novo mesto je bilo 26. oktobra 1966 sprejeto stališče, da je treba takoj začeti s pripravami na letne konference, ki naj bi bile izvedene do 15. januarja 1967.

Na podlagi 25. člena Statuta zveze sindikatov Jugoslavije je potrebno v odborih sindikalnih podružnic izmenjati najmanj polovico članov dosedanjih odborov. Člen vsebuje tudi določilo, da član sindikalnega organa ne more biti voljen zaporedoma več kot dvakrat v isti organ.

Gradiva za razpravo na letnih konferencah je dovolj, potrebna je le dobra priprava, saj je od tega odvisen uspeh dela sindikalnih odborov.

## SKLEPI ORGANOVA UPRAVLJANJA

### Delavski svet

Delavski svet je na seji dne 4. oktobra 1966 razpravljal in sklepal o naslednjih zadevah:

- I. Delovne organizacije morajo v smislu zakona o revalorizaciji sredstev delovnih organizacij (Ur. list SFRJ št. 29/66) izvršiti ponovno ocenitev vseh osnovnih sredstev.

Delavski svet je za izvršitev navedene naloge imenoval komisijo v sestavi: Cujnik Viktor, Ilc Stane in ing. Jože Kurec.

- II. Razpravljal je o realizaciji investicij in bioloških vlaganj v devetih mesecih tega leta. Iz poročila ugotovimo, da je bilo:

a) Ustvarjenih sredstev za te namene do 30.9.1966	445,961.000
b) Predvidena sredstva, ki bodo še ustvarjena do konca leta 1966	118.847.000
Skupaj	564,808.000
c) Realizirano do 30.9.1966	
- za intenzivne nasade v SLP gozdovih	103,923.000
- za intenzivne nasade v ZAS gozdovih	94,695.000



- urejanje s projektivo	46,716.000
- gradnje	97,859.000
- oprema in ostalo	38,752.000
- anuitete, polog in drugo	54,470.000
<hr/>	
SKUPAJ:	436,420.000
č) Predvidena vlaganja do konca leta	231,492.000
<hr/>	
SKUPAJ:	667,912.000
Predvideni primanjkljaj	103,104.000

Iz tega je razvidno, da prehaja Gozdno gospodarstvo, če realizira vse predvidene naloge, v leto 1967 s 103,000.000 S din nepokritih stroškov.

Do navedenega problema je prišlo zaradi prekoračenja proračunskih sredstev pri posameznih objektih in sicer:

- pri cesti Dol. Toplice -Dobraya za	4,986.000
- " Ojstri vrh-Rdeči kaj za	7,573.000
- " Srnski ovinek in Pečke	2,680.000
- " Korita	2,440.000
- Logarnica Padež (denar ni bil planiran v investicijah, pač pa v investicijskem vzdrževanju, kar je napačno) za	9,395.000
- Odkup zemljišč	1,144.000
- Fitocenološki elaborat	6,560.000
- Žičnica	4,341.000
- Vitelj	752.000
- Ostalo	1,244.000
<hr/>	

Skupaj prekoračene investicije	41,118.000
Pokritje prekoračenih stroškov iz leta 1965	35,802.000
Ostali primanjkljaj v znesku	27,000.000
pa je nastal zaradi tega, ker podjetje ni dobilo predvidenih kreditov.	

Delavski svet je bil postavljen pred dilemo:

a) ali znižati investicije

- v gojenju ali
- v gradnji cest

b) ali kriti prekoračene stroške v letu 1967.

Po daljši in zelo živahni razpravi se je odločil za naslednje:

1. Znižajo se investicije v naslednje objekte:

- Cesta Birčna vas-Radoha za	6,000.000
- Cesta Resa	3,000.000
- Ne gradi se pisarna na sklad. Trebrje,	
Gradac, Metlika in baraka na Strugi	4,300.000
- Odstopi se od gradnje garaž v Črnomlju	3,500.000
- Ne nabavi se prikolice za kamion	2,400.000
- Ker se studenci popravijo iz drugih virov, streha za buldožer pa se nabavi leta 1967 prihranimo še	890.000

---

SKUPAJ: 20,090.000

2. Do konca leta se izterja zaostanek gozdne takse v višini 10,000.000

3. Pospešijo se tehnični pregledi dokončanih gradbenih objektov, s čimer se sprosti 10 % plog za investicijske objekte v višini 8,000.000

S tem bi zmanjšali predvidene prekoračitve v višini 38.000.000 S din. Razliko v višini okrog 65,000.000 S din pa bi pokrili iz ustvarjenih sredstev v letu 1967. Kakor je že omenjeno se je delavski svet moral odločiti ali se zmanjšajo investicije v gojenju (pogozdovanje in intenzivni nasadi) ali v gradnji cest in mehanizaciji. Končna odločitev je bila, da se zmanjšajo investicije na račun gradnje cest in nabave mehanizacije v korist gojenja. Odločitev je podkrepljena s tem, ker je v letošnjem letu zagotovljenega dovolj sadilnega materiala, izvršena pa so tudi vsa pripravljalna dela. Gozdno gospodarstvo bo s tem tudi dokazalo, da je organizacijsko sposobno izvršiti tako obsežno delovno akcijo. Delavski svet meni, da bo treba v prihodnjem letu zmanjšati obseg pogozdovanja na račun mehanizacije, ker je leta že precej iztrošena. V kolikor pa bo Gozdno gospodarstvo dobilo že večkrat obljubljene kredite za osnovanje intenzivnih nasadov, pa ni nujno, da se to vlaganje omeji.

III. V razpravi o prevozu in oddaji lesa je sodelovalo več članov delavskega sveta. Iz razprave smo ugotovili, da je treba pospešiti prevoz lesa iz gozda na postajo zaradi pričakovanih jesenskih vremenskih nepriključnosti. Na drugi strani pa so stroški vezani na realizacijo prodanega lesa. V bodoče bodo osebni dohodki odvisni od prodanega lesa, kar mora vplivati na hitro obračanje denarja, ali z drugimi besedami rečeno, mora biti čas od poseka do prodaje lesa čim krajši. Zato je potrebno čim prej zmanjšati zaloge, kar se lahko doseže z najetjem prevoznih sredstev od drugih podjetij in s podaljšanjem delovnega časa na račun zimskih dni.

IV. Zelo živahna je bila tudi razprava o problematiki zdravstvenega varstva. Ker je izvleček iz razprave in poročila objavljen v posebnem članku, smo mnenja, da ga na tem mestu ne bi posebej obravnavali. S tem v zvezi naj omenimo samo sklep, da se obračunava za prve tri dni bolezenski dopust v isti višini kot za bolniški dopust, ki traja nad 3 dni.

V. Delavski svet je sprejel sklep, da se proda, oziroma odpiše naslednja osnovna sredstva:

jeklena vrv viseče žičnice, cirkular za prage, prekopalnik Benassi 4 kom, moped Colibri in dvokolo "Lasta", kompresorska pištola, gumijasta cev za kompresor, monoblok sveder, dvokolo "Extra", dvokolo "Adria", motorno kolo "Jawa", traktor "FE 35" 2 kom, postelje vseh vrst 5 kom, senčniki 419 m<sup>2</sup>, voz težki-navadni 2 kom, sani težke dvojne 4 kom, parni kotel 5100 l, krožni listi 6 kom, motorno kolo "Puch", motorno kolo "Pretis".

Prodajo se še naslednja osnovna sredstva:

Stanovanjske hiše: v Žabji vasi št. 18 in št. 1, v Otočcu št. 46, v Frečni št. 42, v Kotu pri Dvoru št. 22, v Žabji vasi št. 3, v Trebnjem št. 90, v Tribučah št. 48 in v Kotu pri Semiču št. 77.

Nabavi se:

traktorski vitelj, sod za GO Črmošnjice za prevoz vode in karte za taksacijo, ki pa se nabavi v letu 1967.

VI. Delavski svet je izključil iz delovne skupnosti Repovž Antona, pomožnega gozdarja iz GO Trebnje, ker je prodal 6 prm drv last GO Trebnje, denar pa si je prisvojil,

Jenič Rudolfa, delavca GO Novo mesto in Brajdič Marjana, delavca GO Trebnje zaradi samovoljne zapustitve dela.

- VII.1. Delavski svet je sprejel sklep, da se odobri 300.000 S din posojila PTT Novo mesto za avtomatizacijo telefonije v Straži.
2. Za vzdrževanje otrok delavcev in upokojencev GO Črmošnjice, ki se nahajajo v dijaškem domu v Črnomlju bo gozdno gospodarstvo plačalo 6.000 S din mesečno za posameznega učenca.
  3. Jakše Ivanu, delavcu gradbenega obrata je delavski svet odobril posojilo v znesku 500.000 S din za gradnjo stanovanjske hiše.
  4. Krajevni skupnosti Črnomelj je odobril nadaljnih 300.000 S din za popravilo Metliške ceste.
  5. Irispeval bo 3.000.000 S din iz obveznega republiškega posojila sklada skupne porabe, iz sklada skupne porabe pa še nadaljnih 500.000 S din, za gradnjo onkološke bolnice v Ljubljani.
  6. Občini Novigrad je dodelil posojilo v znesku 300.000 S din za gradnjo vodovoda.
  7. Članom DIT-a Črnomelj, udeležencem ekskurzije na Češko, je odobril po 1 devizno dnevnicco.
  8. Drevesničarju na GO Podturn, ki bo opravljal poleg dela v drevesnici tudi skladiščne posle obrata, je povečal osnovo od 90.000 na 100.000 mesečno.
  9. Blagajniku GO Črnomelj in Novo mesto je povečal osnovo od 77.000 na 81.000 S din.
  10. Administratorju oz. blagovnemu knjigovodji na GO Novo mesto in Črnomelj je povečal osnovo na 77.000 din.
  11. Vodji destilarne v Podturnu se poveča gibljivi del od kilograma kuhanega olja (nad 900 kg letne realizacije) od 100 na 150 S din za kilogram.
  12. Ogrin Ludviku se odproda parcela-pašnik v izmeri 12 arov. Parcela se nahaja pri Dol. Sušicah.

13. Zavodu za kulturno dejavnost Novo mesto je odobril za gradnjo kulturnega doma 15 m<sup>3</sup> lesa proti plačilu biološke amortizacije.

14. Odobril je nakup dvosobnega stanovanja v stanovanjskem bloku Trebnje.

Na seji 15. novembra 1966 je delavski svet razpravljaj in sklepal o naslednjem:

1. Potrdil je periodični obračun za prvih devet mesecev tega leta in delitev dohodka po delovnih enotah.
2. Potrdil je predlog ocenitve gozdov, ki ga je sestavila komisija. Ocenitev vrednosti gozdov je bila izvršena zaradi tega, ker so z zakonom o sredstvih delovnih organizacij postali gozdovi splošnega ljudskega premoženja osnovno sredstvo delovne organizacije in morajo kot taki imeti knjižno vrednost.
3. Potrdil je dopolnitve statuta in pravilnika o delovnih razmerjih, ki jih je pripravila komisija. Prav tako je sprejel sklep, da pravilnik objavimo v Dolenjskem gozdarju.
4. S sklepom dovoli prelivanje sredstev biološke amortizacije iz SLP gozdov v zasebne gozdove. To je potrebno zaradi obsega gozdnogojitvenih del v zasebnih gozdovih.

Prav tako je sprejel sklep, da spremeni delitev amortizacije, ki je razdeljena na gojenje ter investicije in sicer v korist gojenja.

V devetih mesecih tega leta smo prejeli na račun biološke amortizacije naslednja sredstva:

	Gozdno- goj.dela	Investicije	Skupaj
a) Zasebni sektor	979.685,52	372.389,40	1.352.074,92
b) SLP sektor	1.610.339,50	1.198.189,80	2.808.527,30
SKUPAJ:	2.590.025,02	1.570.577,20	4.160.602,22
<u>Izkoriščeno do 30.9.1966</u>			
a) Zasebni sektor	1.462.389,47	-	1.462.389,47
b) SLP sektor	1.491.550,95	1.172.228,15	2.663.779,10
SKUPAJ:	2.953.940,42	1.172.228,15	4.126.168,57
Razlika	- 363.915,40	+ 398.349,05	+ Saldo 34.433,65

	gozdno- goj.dela	Investicije	Skupaj
<u>Neplačano po obračunih do 30.9.1966</u>			
a) Zasebni sektor	197.016,04		
b) SLP sektor	-		
c) Urejevalna dela	403.019,04		
d) Intenzivni nasadi po predračunih	600.000,00	(po planu spada v invest.	
Skupaj neplačano	1,200.035,08		1,200.035,08

Potrebna sredstva za plačilo;

- za gojenje	963.950,48
- za investicije	201.650,59

Iz tega sledi, da se do konca leta 1966 pokrije manjkajoči 201.650,95 din investicij, ostala sredstva biološke amortizacije, ki jih bomo še prejeli ne glede na sektor lastništva, bomo porabili za gozdnogojitvena in urejevalna dela.

5. Odločil je, da se 18 milijonov S din prenese iz rezervnega sklada na poslovni sklad.
6. Imenoval je komisijo za primoprodajo sredstev med "Agrokombinatom Grosuplje in GG Novo mesto. Po sklepu vrhovnega sodišča bo prevzelo v gospodarjenje del gozdov, ki ležijo na področju Grosupeljske občine, GG Novo mesto. Člana komisije sta Tone Kraševac in ing. Jože Petrič.
7. Predsednika delavskega sveta in strokovne službe je pooblastil, da do prihodnje seje pripravijo predlog programa za delo delavskega sveta.
8. Sklepal je o nakupu in prodaji zemljišč in stanovanj.
9. Jakše Ivanu, delavcu gradbenega obrata je odobril posojilo za gradnjo stanovanjske hiše v znesku 500.000 S din. Prav tako je odobril posojilo v znesku 150.000 S din Bukovec Janezu, delavcu GO Novo mesto, za napeljavo električnega omrežja.
10. Pooblastil je upravni odbor, da sprejme sklep o višini režije, ki jo bodo plačali nekmetje v celoti, kmetje pa samo v primeru, če podarijo les svojim ožjim sorodnikom.

Prav tako bo moral upravni odbor proučiti višino stroškov, ki jih ima gozdno gospodarstvo s ponovnim odkazilom v zasebnem sektorju in za take primere določi višino odškodnine, ki jo mora plačati lastnik gozda.

11. Iz delovne skupnosti je izključil Gavranovič Dragana, delavce gozdnega obrata Novo mesto, ker je samovoljno zapustil delo.

### U p r a v n i o d b o r

Upravni odbor je na 3. seji dne 26.8.1966 razpravljaj in sklepal o naslednjem:

1. Kadrovska problematika. V smislu poslovnika je razporedil delavce na delovna mesta v knjigovodstvu in administraciji. Po tem sklepu je razporejenih na delovna mesta, ki jih uzakonja poslovnik, 49 delavcev.
2. Upravni odbor je potrdil višino mesečnega posojila, ki ga prejema jo naslednji štipendisti:
  - Na gozdarski fakulteti: Vidmar Anton, Vidrih Vinko, Pavlič Viljem, Puhek Vlado, Lapajne Rado in Majerle Jože. Višina mesečnega posojila znaša od 220 do 300 N din.
  - Na srednji gozdarski šoli: Bobnar Primož, Mirtič Franc, Puhar Alojz, Pirc Stane, Markovič Boris, Petrov Zvone in Goleš Nikola. Višina mesečnega posojila znaša od 150 do 180 N din.
  - Na ekonomski srednji šoli: Bračko Majda in Markovič Ludvik. Višina mesečnega posojila znaša od 160-200 N din

Odobril je študijski dopust za dobo 9 mesecev tovarišici Bajt Jožici, ki se je vpisala v višji administrativni tečaj v Ljubljani in Špiletič Bogotu, ki se je vpisal v višjo tehnično varnostno šolo v Ljubljani. Tovariš Špiletič bo zaradi šole odsoten z dela vsak mesec 10-12 dni.

3. Razpravljaj je o spremembah zakona o financiranju socialnega zavarovanja in zakona o zdravstvenem zavarovanju in s tem v zvezi sprejel priporočilo, ki ga je delavski svet osvojil.

4. Določil je, da se izredni dopusti obračunajo na podlagi osnove za izračun osebnih dohodkov in ne na podlagi tromesečnega povprečja.
5. Spomeniškemu varstvu je odobril les za popravilo vrtnega paviljona v Soteski.
6. Članom kolektiva, ki gradijo nova stanovanja je odobril prevoz materiala s kamioni do 2000 ton/km, s tem, da plačajo polovično ceno za ton/km.
7. Kot pripravnika je sprejel na delo gozdarskega tehnika Špiletič Borisa. Pripravnikiški staž bo opravil na GO Trebnje.
8. Delavskemu svetu predlaga, da bi Gozdno gospodarstvo opravljalo samostojno zunanje trgovinske posle.

**Na seji dne 2,11,1966** je upravni odbor razpravljal in sklepal o naslednjem:

1. Razpravljal je o uspehu poslovanja v devetmesečnem obdobju tega leta in predlagal delavskemu svetu, da periodični obračun potrdi.
2. Potrdi prodajo stanovanjskih hiš in gospodarskih poslopij najboljšim ponudnikom, v kolikor nosilci stanovanjske pravice ne ponudijo vrednosti, ki je bila dosežena na dražbi.
3. Odobril je nakup stanovanjske hiše na Hmeljniku v vrednosti 400.000 S din.
4. Dodetil je centralnemu odboru sindikata 300.000 S din za tekoče potrebe. Od te vsote mora sindikat dati 200.000 S din kot obratni kredit za menzo v Podturnu.
5. Odobril je plačilo stroškov za 15-dnevno zdravljenje tovariša Šink Pavleta in Božič Martina v zdravilišču Dol. Toplice. Stroški bremenijo sklad za rekreacijo (0,2 %).
6. Delavskemu svetu predlaga, da odobri plačilo izgube počitniškega doma v višini 812.000 S din, kolikor znaša razlika med ceno, ki jo je plačal koristnik doma (1000 S din dnevno) do dnevne prodajne cene. Tudi to pokritje gre na račun sredstev za rekreacijo (0,2 %).



7. Novomeškimi invalidom je odobril 6 prm drv, ki jih bodo prejeli najbolj potrebni.
8. SZDL Podhosta je odobril brezplačen prevoz peska s kamionom na relaciji Žužemberk-Podhosta (1 vožnja).
9. Potrdil je pogodbo, ki jo sklene GG z Zavodom za izobraževanje in se glasi na usluge tega zavoda za izobraževanje v posebnem oddelku srednje gozdarske šole v Novem mestu.
10. Moškemu pevskeemu zboru Semič je odobril 15.000 S din.
11. Krajevni skupnosti Bučna vas je odobril 50.000 S din namensko za popravilo gozdnih poti.
12. Krajevni skupnosti Dol. Toplice je odobril 400.000 S din za asfaltiranje cest v Dol. Toplicah.
13. Osemletni šoli Dol. Toplice-podružnica Gor. Sušice in podružnični šoli Črmošnjice je podaril zbirko knjig.
14. Upravni odbor je sprejel sklep, s katerim je omejil od 1. decembra 1966 pa sploh ustavil nabavo potrošnega in drugega materiala. Ta ukrep je potreben zaradi inventure.

UGOTOVITEV IN RAZDELITEV DOHODKA PODJETJA ZA DOBO

od 1.1. do 30.9.1966

Po stanju 30. septembra 1966 je bil sestavljen obračun za podjetje, s katerim so bili ugotovljeni dohodki in stroški podjetja v poslovanju za čas od 1. januarja do 30. septembra 1966. leta. Obračun je sestavljen na osnovi knjigovodskih podatkov in drugih evidenc po predpisih o sestavljanju periodičnih obračunov gospodarskih organizacij ter po pravilniku o delitvi dohodka podjetja.

V obdobju, za katero je sestavljen obračun so bili doseženi naslednji finančni rezultati: (vsi podatki so v novih dinarjih!).

1. Realizacija gotovih proizvodov in storitev po izdanih fakturah	28,171.098.-
2. Terjatve do kupcev na dan 30.9.1966	2,190.128.-
3. Plačana realizacija, ki je osnova za ugotovitev in delitev dohodka (92,23%)	25,980.970.-
4. Drugi izredni dohodki	33.437.-
5. Celotni dohodek (to so vsi dohodki podjetja, s katerimi moramo kriti vse stroške poslovanja, osebne dohodke s prispevki in ustvarjati sredstva za sklade podjetja)	26,014.407.-
6. Porabljeni sredstva (porabljeni material in drobni inventar, odkup lesa, prevozne in druge storitve, najemnine, amortizacija in investicijsko vzdrževanje osnovnih sredstev, izredni stroški)	10,632.042.-
7. Neto produkt - novoustvarjena vrednost (Neto produkt sestavljajo osebni dohodki delavcev, akumulacija podjetja ter vsi stroški podjetja, ki ne predstavljajo dokončne potrošnje).	15,382.365.-
8. Stroški podjetja, ki predstavljajo akumulacijo podjetja in družbe (prometni davki, obresti, izobraževanje kadrov, zavarovanje, dodatni prispevki za socialno zavarovanje, članarine, terenski dodatki, dnevnice, biološka amortizacija gozdov).	4,958.779.-
9. Dohodek za razdelitev (osebni dohodki in skladi podjetja)	10,423.586.-

Dohodek ustvarjen v prvih devetih mesecih je razdeljen na osebne dohodke in sklade podjetja po določilih pravilnika o delitvi dohodka podjetja.

Podjetje je poslovalo v letu 1966 za 1,39-krat uspešneje kot v enakem obdobju leta 1965, zato pripadajo delavcem osebni dohodki iz leta 1965 povečani s količnikom uspešnosti poslovanja (1,39), kar znaša 8,946.860.- N din. Če zmanjšamo doseženi dohodek za tako ugotovljene osebne dohodke, dobimo znesek dohodka, ki je namenjen za sklade podjetja:

- dohodek za razdelitev	10,423.586.-
- osebni dohodki delavcev iz delitve	8,946.860.-
- ostanek dohodka za sklade	1,476.726.-

V letu 1966 so bili izplačani osebni dohodki v višini 8,627.516.- N din. Ta znesek je manjši od zneska osebnih dohodkov iz delitve za 319.344.- N din ter pripada delavcem. Zato se razdeli delavcem kot naknadna delitev za prvih devet mesecev. Znesek razlike osebnih dohodkov za dodatno razdelitev (319.344.- N din) predstavlja 33 % povprečnega mesečnega osebnega dohodka, izplačanega v letu 1966.

Povprečno število zaposlenih v prvih devetih mesecih letošnjega leta je znašalo 801 zaposlenih, kar je za dva manjše od lanskega leta, ko je bilo povprečno zaposlenih 803. Povprečni neto osebni dohodek redno zaposlenih delavcev je znašal v letu 1966 741,02 N din, lani pa 543,68 N din na mesec. Z razdelitvijo zneska po obračunu na osebne dohodke znaša povprečni mesečni osebni dohodek 769,20 N din, kar je za 41 % več kot v letu 1965.

V primerjavi z enakim obdobjem leta 1965 so doseženi rezultati, izraženi v odstotku povečanja ali zmanjšanja, naslednji:

	Povečanje	Zmanjšanje
Fakturirana realizacija	29 %	
Terjatve do kupcev		45 %
Celotni dohodek po plačani realizaciji	45 %	
Porabljena sredstva	41 %	
Neto produkt	48 %	
Skupni stroški poslovanja	50 %	
Dohodek za razdelitev	38 %	

Po izvršeni delitvi dohodka znaša povečanje bruto osebnih dohodkov za 39 %, neto osebnih dohodkov za 41 %, ostanek dohodka za sklade pa 33 %.

## Biološka amortizacija

V prvih devetih mesecih je bilo obračunane biološke amortizacije za 3,370.836.- N din, to pa je z enakim obdobjem leta 1965, ko je znašala obračunana amortizacija 1,584.124.- N din za 113 % več. Ker pa ti dve številki nista medsebojno primerljivi zaradi tega, ker v letu 1965 nismo obračunavali biološke amortizacije gozdov od lesa iz zasebnih gozdov, je realnejša primerjava obračunane biološke amortizacije samo v SLP sektorju, ki znaša za leto 1966 2,295.034.- N din in je za 45 % večja kot v letu 1965.

Zaradi nezadostnih sredstev biološke amortizacije je ostalo neplačanih gozdnogojitvenih in ureditvenih del, obračunanih in izvršenih do 30.9.1966 za 600.035,08 N din.

Ogromna višina angažiranih obratnih sredstev v neplačanih gozdnogojitvenih delih, investicijah v lastni režiji, velikih zalogah materiala, drobnega inventarja, nedovršene proizvodnje (les in drevesnice) ter slabo obračanje kupcev, povzroča težave pri poslovanju, ker podjetju primanjkuje likvidnih obratnih sredstev. Zaradi tega je nujno, da zmanjšamo vezana obratna sredstva na eni strani, na drugi strani pa ustvarimo čim večji lastni sklad obratnih sredstev z razporeditvijo doseženega dohodka ob koncu leta 1966 ter v letu 1967.

xXx

## USPEŠNOST POSLOVANJA DELOVNIH ENOT V OBDOBJU OD 1.1.do 30.9.1966

Uspešnost poslovanja delovnih enot je prikazana v tabeli: "Obračun uspeha poslovanja za tretje tromesečje". Iz tabele je razvidno, da med delovnimi enotami ni večjih razlik v uspešnosti poslovanja. Posebno pa se to opazi, če primerjamo samo uspešnost poslovanja gozdnih obratov, kjer so razlike med obrati minimalne. Največja razlika v uspešnosti poslovanja je med GO Metlika in najboljšim obratom Črmošnjice ter znaša 44 %. Vzrok, da GO Metlika tako izstopa od ostalih obratov je predvsem v tem, da je odkup

v letošnjem letu znatno nižji kot je bil v enakem obdobju lanskega leta (v letu 1965 je obrat Metlika odkupil 2700 m<sup>3</sup> v letu 1966 pa le 1025 m<sup>3</sup>). V ostalih panogah dejavnosti pa po uspešnosti GO Metlika ne zaostaja za drugimi gozdnimi obrati, temveč je v nekaterih primerih celo boljši (obrat Metlika je največ znižal obratno režijo v primerjavi z lanskim enakim obdobjem).

Poslovanje podjetja od 1.1. do 30.9. je bilo dokaj uspešno v primerjavi z enakim obdobjem prejšnjega leta. Vendar analiza stroškov in obratnih sredstev kaže na probleme, ki se bodo posebno ostro pojavili šele v prihodnjem poslovnem letu. Med te probleme sodijo predvsem:

- Neposredni stroški v panogi izkoriščanja gozdov neprestano z veliko intenzivnostjo naraščajo. Povečanje teh stroškov, posebno spravila, je znašalo na nekaterih obratih tudi 70 % v primerjavi s predhodnim obdobjem. Tako povečanje stroškov bo v prihodnosti postavilo pred posamezne delovne enote problem rentabilnosti manj vrednih gozdnih sortimentov - predvsem listavcev (slabši tehnični les in prostorninski les).
- Stroški voznega parka pri kamionih z nizko nosilnostjo hitro naraščajo in so pri posameznih vozilih dosegli tudi že do 150 din po ton km. Med temi stroški najhitreje naraščajo stroški popravil. Tako stanje v voznem parku nujno postavlja pred podjetje vprašanje lastne delavnice, pravočasnega zamenjavanja izrabljenih vozil in vprašanje najcenejšega vozila za gozdarske potrebe.
- Zaloge materiala v podjetju nenehno naraščajo, kar ima za posledico, da so znatna obratna sredstva vezana v material. To povzroča, da podjetju stalno manjka obratnih sredstev za redno poslovanje. Tako je bilo povprečno v preteklem obdobju v materialu vezanih 101.000.000 S din obratnih sredstev. Prav enak položaj je pri nedovršeni proizvodnji, ki stalno narašča. To naraščanje je deloma posledica dviganja neposrednih stroškov, deloma pa neusklajenosti posameznih faz po proizvodnem procesu. To povečanje obratnih sredstev vezanih v materialu in nedovršeni proizvodnji ter novi ukrepi na področju kreditne politike, bo podjetje prisililo, da bo ali povečalo lastna obratna sredstva na škodo sredstev namenjenih za investicije in gozdnogojitvena

dela, ali pa bo moralo poiskati možnosti za hitrejšo obračanje sredstev.

- Tudi v ostalih panogah dejavnosti podjetja so tudi neposredni stroški naraščali. To naraščanje pa vedno ni bilo upravičeno. To trditev potrjuje dejstvo, da rast teh stroškov po obratih ni bila enaka ampak, da obstajajo znatne razlike med obrati. Zato bo potrebno v bodoče bolj proučevati razliko stroškov med obrati in na tej osnovi ugotavljati upravičenost povečanja posameznih vrst stroškov.

Obračun uspeha poslovanja za III. tromesečje

Delovna enota	OD za 9 mesecev	Koeficient uspešnosti	Za razdel. bruto znes.	Mes. povpr.	%
GO Novo mesto	128,542.045	1,3455	4,424.231	14,281.441	31
GO Straža	107,643.379	1,669	4,597.418	11,960.375	38
GO Podturn	107,562.512	1,642	4,519.646	11,951.390	17
GO Črmošnjice	80,569.184	1,685	3,474.075	8,952.131	39
GO Črnomelj	135,169.754	1,3003	4,496.692	15,018.861	30
GO Metlika	9,290.397	1,1888	282.667	1,032.266	27
GO Trebnje	61,089.101	1,50	2,344.905	6,787.677	35
Gradbeni obr.	68,226.366	1,446	2,524.590	7,580.707	33
Urejanje	26,608.271	1,43	973.695	2,956.474	33
Sklad.N.mesto	14,223.828	1,401	509.947	1,580.425	32
Sklad.Straža	19,969.366	1,552	793.097	2,218.818	36
Sklad.Črnomelj	23,934.137	1,364	835.415	2,659.348	31
Uprava	56,397.724	1,4899	2,148.951	6,266.413	34

SKUPAJ: 839,226.064

Stroški kamionov po ton/km od 1.1. do 30.9.1966

Vrsta vozila	Opravljen ton km.	Neposr.str. po ton/km	Amortiz. po ton/km	Skup.str. po ton/km	GO
I. TAM s HIAB napravo					
46-41	46.497	57	8	65	Novo mesto
23-44	53.213	139	11	150	Novo mesto
265-19	81.742	46	7	53	Straža
24-22	43.361	81	14	95	Črnomelj
341-38	55.179	80	8	88	Črnomelj
SKUPAJ:	280.002	78	9	87	

Vrsta vozila	Opravljenost ton/km	Neposr.str. po ton/km	Amortiz. po ton/km	Skupni str. po ton/km	GC
--------------	------------------------	--------------------------	-----------------------	--------------------------	----

II. TAM brez HIAB naprave

271-16	82.008	73	5	78	Novo mes
265-95	62.788	64	6	70	"
23-95	39.805	65	6	71	"
49-55	7.596	35	13	48	Stráža
19-02	43.831	77	11	88	Gr.obrat
23-94	74.558	49	6	55	GO Črmošn
24-23	57.111	54	8	62	Črnomelj
264-87	49.150	56	8	64	Črnomelj

SKUPAJ:	416.847	62	7	69	
---------	---------	----	---	----	--

III. FAP

23-91	77.146	41	9	50	Podturn
23-92	80.864	34	9	43	"
23-93	78.066	47	9	56	Črmošnjice
256-36	80.766	40	8	48	"

SKUPAJ:	316.842	40	9	49	
---------	---------	----	---	----	--

IV. OM	90.007	38	7	45	Podturn
--------	--------	----	---	----	---------

KAMIONI SKUPAJ	1.103.698	57,7	8,1	65,8	
----------------	-----------	------	-----	------	--

V. PRIKOLICA 20-11	42.189	7	5	12	Podturn
--------------------	--------	---	---	----	---------

VI. TRAKTORJI

17-23	28.363	108	9	117	Stráža
17-24	25.557	88	10	98	"
271-37	30.962	85	7	92	"
24-03	27.006	87	8	95	Podturn
17-09	26.572	106	11	117	Podturn
Črnomelj	21.604	96	11	107	Črnomelj
Gradbeni obr.	26.515	88	9	97	Gradb.obr.

SKUPAJ:	186.579	94	9	103	
---------	---------	----	---	-----	--

SKUPAJ KAMIONI

IN TRAKTORJI	1,332.466	61	8	69	
--------------	-----------	----	---	----	--

=====

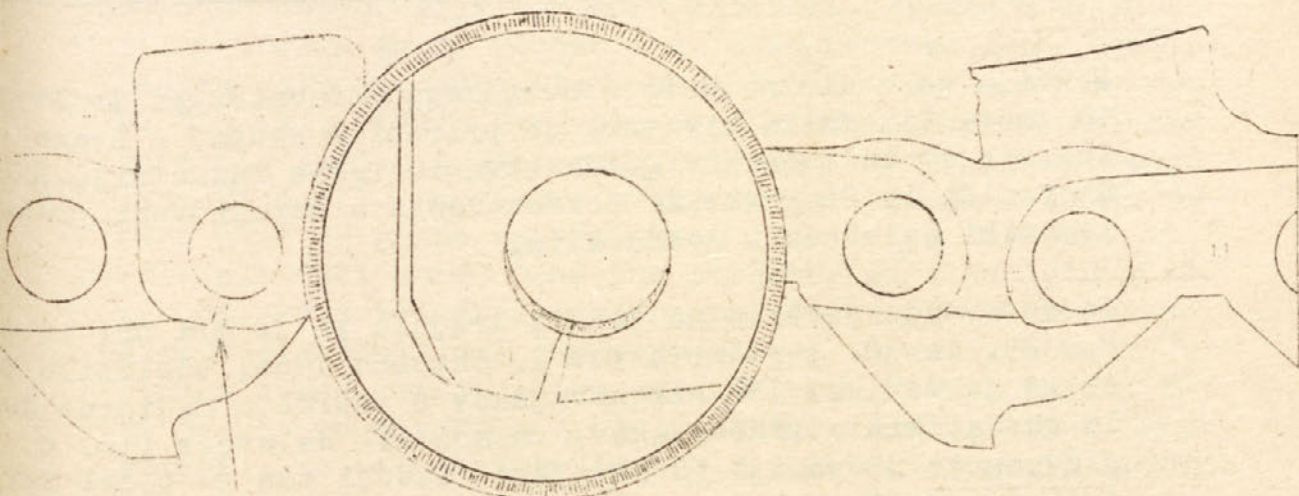
Stroški 313 panoge po fazah

		I.faza	II.faza	III.faza
<u>GO Crnomelj</u>				
Hlodi iglavcev	m3	1.374	2.747	1.453
Ostali iglavci	m3	1.421	2.736	1.205
Teh.les listavcev	m3	1.075	4.088	2.229
Drva	prm	1.497	1.158	987
Maklanje	prm			2.140
<u>GO Trebnje:</u>				
Hlodi iglavcev	m3	1.351	1.690	2.229
Ostali iglavci	m3	1.751	1.829	3.659
Teh.les listavcev	m3	851	1.643	1.250
Drva	prm	1.388	1.288	744
<u>GO Novo mesto:</u>				
Hlodi iglavcev	m3	1.621	1.443	1.437
Ostali iglavci	m3	1.873	1.872	1.936
Teh.les listavcev	m3	1.086	2.006	2.507
Drva	prm	1.611	1.010	888
<u>GO Podturn:</u>				
Hlodi iglavcev	m3	1.126	1.510	1.478
Ostali iglavci	m3	1.243	1.628	1.011
Teh.les listavcev	m3	911	2.335	2.018
Drva	prm	1.293	1.247	1.055
Maklanje celuloze	prm		1.827	992
<u>GO Straža:</u>				
Hlodi iglavcev	m3	1.345	1.846	827
Ostali iglavci	m3	2.111	943	773
Tehnika listavcev	m3	884	1.600	1.434
Drva	prm	1.271	1.163	864
Maklanje celuloze	prm	1.937		
<u>GO Vrmošnjice:</u>				
Hlodi iglavcev	m3	888	2.502	1.767
Ost.iglavci	m3	1.403	2.598	968
Tehnič.les list.	m3	911	3.670	1.500
Drva	prm	1.092	1.391	1.183
Maklanje celuloze	prm			849

OPOMBA: Stroški I. faze so brez stroškov motornih žag



## KAKO SE IZOGNEMO TEŽAVAM Z VERIGO V ZIMSKEM ČASU



Zima je tako rekoč ža na pragu in z vsakim dnevom lahko pričakujemo, predvsem v višjih legah, sneg. Ker pa je treba posvetiti vzdrževanju verige v mrzlem zimskem vremenu še posebno skrb, zato ne bo odveč, če vemo, kako postopati z verigo v zimskem času.

V mrzlem vremenu je veriga motorne žage izpostavljena večji obremenitvi. Pri žaganju zmrznjenega in zelo trdega lesa se bosta veriga in list mnogo bolj segrela. Olje, ki služi za mazanje verige, postane zaradi nizke temperature bolj gosto in težje teče. S tem postaja torej mazanje verige nedovoljno in veriga se začne kvariti. Često pustijo delavci po žaganju toplo motorko ležati v snegu, zaradi česar se veriga in list zelo hitro ohladita. Tako hitre in pogoste temperaturne spremembe lahko povzročijo razpoke na členkih verige kot prikazuje slika. Da pa bi se takim poškodbam izognili, je treba vso pozornost posvetiti naslednjim ukrepom:

1. Pazite, da bo veriga vedno ostra. Posebno pri nizkih temperaturah je ostrina rezilcev zelo važna. Pazite na pravilni kot ostrenja ( $35^{\circ}$ ) in kontrolirajte višino vodilcev, da ne bodo nižji kot 0.7 mm. Za zmrznjen in trd les smejo biti namreč zobje vodilci znižani le za 0.7 mm.
2. Pazite, da bo veriga dobro podmazana. Uporabljajte torej zlasti pri Stihl-Contra gumb za dodatno mazanje. Če ni drugače mogoče pa si pomagajte tudi z oljno kantico.
3. Vroč motorkin list (meč) nikdar ne vtikajte v sneg.
4. Če je le mogoče režite čim več od spodaj navzgor, ker prihaja namreč na zgornjo stran meča več olja.
5. Pazite na pravilno napetost verige, kar je še posebno važno v hladnih letnih časih.

Ing. Jože Kure

## POSVETOVANJE O ZDRAVSTVENI PROBLEMATIKI DELAVCEV V GOZDARSTVU

Sekcija za medicino dela slovenskega zdravniškega društva in zbora liječnika hrvatske je priredila skupaj z zvezo inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesne industrije SR Slovenije in SR Hrvatske posvetovanje o zdravstveni problematiki delavcev v gozdarstvu.

Posvetovanje je bilo na Bledu, trajalo pa je tri dni in sicer 29. in 30. septembra ter 1. oktobra 1966, udeležilo pa se ga je več kot 150 strokovnjakov s področja medicine dela gozdarskih strokovnjakov, varnostnih delavcev itd. v glavnem iz Slovenije in Hrvatske. Zadnji dan je podal referat tudi dr. Hilfe, predstojnik instituta za proučevanje gozdnega dela v Reibechnu (Zap. Nemčija).

Iz našega podjetja so se posvetovanja udeležili ing. Klančičar, Nace Gregorčič in pisec tega članka.

To je bilo prvo tako srečanje, organizirano z namenom, da bi izmenjali poglede na zdravstveno problematiko gozdnih delavcev glede na dosedanje stanje in, da bi našli rešitve za medsebojno sodelovanje in urejanje te problematike v bodoče.

Posvetovanje je obsegalo štiri dele in sicer:

- I. tehnologija dela v gozdarstvu
- II. fiziologija dela v gozdarstvu
- III. profesionalne bolezni delavcev v gozdarstvu
- IV. zdravstveno in tehnično varstvo delavcev v gozdarstvu

V tem okviru je bilo podano skupno 26 referatov, ki so v jedrnatih oblikah obravnavali posamezne teme. Prikazana sta bila tudi dva ozka strokovna filma in en film za razvedrilo (Jelenji "ruk").

Prvi dan je bil najprej podan tehniški pregled gozdnih del s filmsko dokumentacijo, nato pa je bil pripravljen terenski ogled demonstracij nekaterih gozdnih del na Pokljuki. Ta program je v celoti dobro izvedlo GG Bled.

Posebej moram omeniti, da je GG Bled prikazalo lasten ozki barvni film, ki na slikovit način obravnava celotno dejavnost podjetja, vsa gozdna dela pa so prikazana v naravnem okolju in v povezavi s prirodnimi lepotami ožjega in širšega področja, kar daje filmu še posebno učinkovitost.

Pri terenskih demonstracijah so nam pokazali ročno in strojno obžagovanje stoječih iglavcev, čiščenje s čistilno krožno žago, redčenje z lahko motorno žago "Stihl-Contrat", strojno spravilo lesa z žičnim izvlekom (Rotaks MV 800 in z žičnim žerjavom tipa Orion z Diesel motorjem), spravilo lesa s konji, spravilo s traktorji goseničarji tipa Fiat 411C po gozdni vlaki in nakladanje lesa na kamion OM z dvigalno napravo Hiab 193. Poleg tega smo si ogledali tudi obrat družbene prehrane in bivališče gozdnih delavcev pri Mrzlem studencu. Seveda so bile demonstracije gozdnih del zanimive zlasti za medicince, ki večinoma nimajo zadovoljive predstave o gozdnih delih. Dež, ki je kot po naročilu pričel motiti normalen potek demonstracij, je dopolnil predstavo o delovnih pogojih gozdnih delavcev.

Med posebnosti organizacije dela, ki sem jih opazil na sečiščih iglavcev naj omenim, da delavci okrogli les takoj po izdelavi zlagajo na kupe (1-3 m<sup>3</sup>), odkoder ga nato spravljajo do kamionskih cest z žičnimi napravami, traktorji-goseničarji, ali pa s konji. Za spravilo lesa do cest, iz razdalj do 100 m, uporabljajo tudi motorni vitel (Roteks MV 800), ki podobno kot traktorski vitel privlači les s pomočjo žične vrvi, ki se pri motorju navija na vitel (boben). Tak način uporabljajo v glavnem le za privlačenje okroglega lesa, ki leži na strminah pod nivojem cest. Les pri tem naložijo s sprednjim koncem na močno kovinsko "lopato", ki je pritrjena na koncu vrvi, da se pri privlačenju les manj zatika ob korenine, skale ali druge ovire. En delavec med privlačenjem hodi ob "lopato" in pomaga, če se kje zatakne po končanem spravilu pa vleče lopato z vrvjo vred nazaj do kupa in tako se postopek nadaljuje. Tovrstni motorni vitelj nima koles in posebnega mehanizma za lastno premikanje iz kraja v kraj, po vseh izgledih pa se na krajše razdalje lahko premika s pomočjo lastne vrvi in vitla.

Pri Mrzlem studencu na Pokljuki so nam pokazali sodobno urejen obrat družbene prehrane s sodobno kuhinjo in ostalimi pritiklinami. Nad menzo imajo tudi nekaj sob za prenočišče delavcev. V bodoče nameravajo tu urediti centralno kuhinjo za področje cele Pokljuke, hrano pa bodo pre a ali do delovišč oz. delavskih stanovanj. Upajo, da bodo le na ta način uspeli delavcem zagotoviti okusno in mešano hrano zadovoljive kaloričnosti. Dosedanje vzdrževanje večjega števila majhnih kuhinj je drago, sestav hrane pa večinoma diktirajo delavci sami. Taka hrana je običajno zelo enolična

in nezadovoljiva v zdravstvenem pogledu. Frenočišča delavcev nad omenjeno menzo so opremljena podobno kot pri nas (omare, dobre postelje z mrežami, žimnicami in ostalo opremo). Povdarili pa so, da imajo še nekaj zastarelih delavskih stanovanj, ki jih bodo morali modernizirati. Medicinci so pri tem hudomušno izjavljali, da bi raje videli tiste - zastarele objekte namesto vzorne menze. No za to ni bilo več časa, večina pa je bila za to, da bi si čimprej ogledali notranjost novejšega hotela "Jelka".

Drugi dan je bila najprej obravnavana fiziologija dela v gozdarstvu, o čemer so bili podani referati o važnejših fizioloških značilnostih dela v gozdarstvu, o nekaterih važnejših aspektih prehrane gozdnih delavcev, o rezultatih proučevanja prehranjenosti in problemih prehrane gozdnih delavcev, o stanovanjih in prehrani gozdnih delavcev v okraju Reka in pri GG Maribor, vreme in delo v gozdu ter medicinski, tehnični in psihološki aspekti analize delovnih mest v gozdarstvu.

Pri obravnavi omenjenih tem so bili povdarjeni težki delovni pogoji gozdnih delavcev, ki izvirajo deloma že iz narave dela, deloma pa iz neprimerno urejenih delavskih stanovanj, prehrane itd., kar vse slabo upliva na delavčevo počutje (v telesnem in v psihološkem pogledu), zdravje, zmogljivost pri delu in posredno na večjo ali manjšo pozornost pri delu in varno opravljanje dela.

Glede prehrane gozdnih delavcev je Dr. Mučič Vlasta, pri pregledu večjega števila gozdnih delavcev na Hrvatskem ugotovila, da je velik odstotek teh delavcev podhranjen. To je ugotovila po posebni medicinski metodi, pri kateri se pregleduje normalno oblikovitost nekaterih telesnih delov, zlasti podlakti na rokah. Smatra, da je podhranjenost posledica prenizke kalorične vrednosti hrane, ki bi morala znašati dnevno vsaj 5000 kalorij, pri posebno težkih delih pa tudi več. Tako višino kaloričnosti pa tudi višjo (do 6000 K) so zagovarjali v svojih referatih tudi drugi avtorji, ki so prišli do podobnih ugotovitev. Za primerjavo omenjam, da predpisuje zvezni pravilnik o varstvenih ukrepih pri izkoriščanju gozdov dnevno prehrano za gozdne delavce, ki naj znaša vsaj 4000 kalorij, kar je znatno nižja norma od ugotovljenih potreb. Seveda mora biti kaloričnost povezana tudi s primerno sestavo hrane živalskega in rastlinskega izvora.

Dr. Hilfe, predstojnik instituta za proučevanje gozdnega dela v Reibecku (Zap. Nemčija) in utemeljitelj znanstvenega dela na tem področju sploh, je podal referat o vplivu delavčevega počutja na produktivnost dela.

Kratek povzetek: Pred približno 40 leti so ugotovili, da je učinek gozdnega delavca v nordijskih državah znatno višji (tudi 200 %), kot učinek nemškega gozdnega delavca. To jih je vspodbudilo, da so pričeli znanstveno proučevati vzroke takih razlik. Pri tem so prišli do ugotovitev o proporcionalni medsebojni odvisnosti produktivnosti dela in množice faktorjev delavčevega počutja, kot so primerna stanovanja, prehrana, organizacija prevozov na delo in iz dela, družinsko življenje, razvedrilo, medsebojno razumevanje, osebni dohodki, delovni pogoji na samem delovnem mestu, izobraževanje o varni in učinkoviti tehniki dela, primernost delovnih metod, primernost delovnih sredstev ter osebnih in ostalih varovalnih sredstev itd. Z drugimi besedami je produktivnost dela odvisna od sociološkega položaja delavca v družbi in faktorjev delovnega okolja na samem delovnem mestu.

Dvig produktivnosti dela je nujen, toda ne sme iti na račun delavčevega počutja, ker bi imel tak dvig le kratkotrajne uspeha, v daljšem obdobju pa zagotovo negativne posledice, ki jih je veliko težje odpravljati. Torej le s sporednim odpravljanjem pomanjkljivosti faktorjev delavčevega počutja je mogoče pričakovati stalen in ekvivalenten dvig produktivnosti dela.

Ob teh ugotovitvah seveda tudi stalno proučujejo tehniko dela in uvajajo take delovne metode in delovne pripomočke, ki omogočajo pri minimalnem naporu največje učinke ter varno in zdravo delo.

Danes imajo v Zap. Nemčiji tri institute za proučevanje gozdnega dela, ki uspešno posredujejo svoja dognanja praksi. Zato se je produktivnost nemškega gozdnega delavca dvignila na primerno višino.

Pri obravnavi profesionalnih bolezni delavcev v gozdarstvu in obravnavi zdravstvenega in tehničnega varstva gozdnih delavcev so bili podani referati o vibracijskih bolezni, akustični travmi (oglušitev vsled premočnega ropota), o klopnem meningitisu, o miših kot prenašalkah kužnih bolezni, o vplivu organizacije dela na čas trajanja vibracij pri

delu z motorno žago, o tehničnih prijemih za reševanje problematike vibracij in ropota pri delu z motornimi žagami, o prvih in periodičnih zdravstvenih pregledih in o zaščitnih sredstvih pri gozdnem delu.

O vibracijskih boleznih so bile podane že več ali manj znane ugotovitve, ki jih je to posvetovanje še enkrat potrdilo in sprejelo kot resna poklicna obolenja.

Za enkrat je ugotovljen škodljiv vpliv vibracij na ožilje prstov na rokah (razen na palcu), vsled česar pride do mravljinčenja prstov, neobčutljivosti in nemoči prstov, mrzlosti rok, prekomernega potenja rok, včasih pa tudi do bolečin v ročnih mišicah in nespečnosti. Pri preiskavi se tako obolenje ugotavlja na tri načine. Eden od teh je n.pr. ohladitev rok in podlakti v mrzli vodi z nekaj ledu, pri čemer oboleli prsti karakteristično pobledijo, nikoli pa ne poglobi dlan ali hrbtne strani roke.

Poškodbe kosti in sklepov se pojavijo najprej zlasti na desni roki (pri desničarjih) v komolcu in v zapestju, nato na levi roki pravitam, v manjši meri pa na ramenskih sklepih in vratnem delu hrbtenice. Pri tem se deformirajo kosti ali hrustanec v sklepih.

Okvare živčevja se kažejo lahko kot vnetje živcev, ohromelost v območju živca in s tem zmanjšanje moči v mišičnih skupinah, lahko pa nastopi tudi kombinirana okvara živcev z okvaro hrbtne mozga.

Vsa taka obolenja se lahko pojavijo že po nekaj mesecih dela, lahko pa tudi šele čez nekaj let dela z motorno žago, pri čemer je poleg vrste žage, vrste dela, intenzitete dela, mraza in podobno odločilna tudi osebna naklonjenost do takih obolenj. Osebna naklonjenost pa je odvisna od fizične konstitucije, stanja ožilja, živcev, kosti, sklepov itd.

Iz teh razlogov je tudi potrebno, da se za dela s stroji, ki povzročajo vibracije zaposli le delavce, ki nimajo že od prej kakšnih prirojenih ali drugače pridobljenih okvar kot n.pr. arterioskleroza, zvišan krvni pritisk, okvara na kosteh, sklepih, kitah, žilah, živcih, mišičevju i. pd. Zato so tudi potrebni temeljiti prvi zdravniški pregledi, periodični zdravniški pregledi (vsaj enkrat letno) pa zaradi kontrole zdravstvenega stanja delavcev, ki že delajo z motornimi žagami.

Na podlagi merjenj jakosti vibracij je ugotovljeno, da delavec ni obremenjen s škodljivimi vibracijami, kadar žaga teče v prostem teku, torej takoj po vžigu in med prenašanjem od reza do reza. Ugodnejše so manjše delavske skupine (po možnosti dva delavca), ker se pri takih skupinah znatno skrajša čas žaganja posameznega motožagarja, torej čas izpostavljenosti vibracijam.

Nadalje je tudi ugotovljeno, da ni dobra vsaka vrsta amortizerja, ki jih tovarne nameščajo na ročaje motornih žag z namenom, da bi vibracije preprečili. Če je namreč amortizer sestavljen n.pr. le iz ene homogene snovi nekega materiala, uničuje le vibracije določenih amplitud in frekvenc, ostale pa prepušča. Tovarne in instituti delajo sedaj na tem, da bi sestavili amortizerje iz več plasti različnih snovi oz. gostot, ki bi uničevali po možnosti vibracije vseh amplitud in frekvenc.

Doslej še ni v uporabi popolnih amortizerjev, zato lahko le upamo, da bodo kmalu na razpolago.

Nastajanje vibracijskih obolenj je po dosedanjih ugotovitvah mogoče preprečevati sledeče:

- za dela z motornimi žagami naj se zaposli le zdrave in konstitucijsko močne delavce, brez obolenj ali okvar, ki so že omenjene;
- za redna dela uporabljati le žage, ki po svoji konstrukciji povzročajo najmanj vibracij, oz. ki imajo učinkovite amortizerje;
- delavske skupine pri sečnji lesa naj bodo čim manjše, da se zmanjša čas izpostavljenosti vibracijam;
- delavci naj se pri delu z motornimi žagami menjavajo;
- ne glede na amortizerje naj delavci pri delu uporabljajo prožne rokavice s posebnimi mehкими vložki na dlaneh, ki tudi deloma zmanjšujejo vibracije. Od jeseni do pomladi pa naj uporabljajo s kožuhovino podložene rokavice, ker mraz pospešuje okvare ožilja zaradi slabše cirkulacije krvi.

Akustična travma (poslabšanje sluha vsled premočnega ropota), je tudi poklicno obolenje, ki lahko nastane vsled dolgo trajnejše izpostavljenosti močnemu ropotu. Vse motorne žage, ki jih poznamo, presegajo neškodljivo mejo 75-80 fonov. Zato lahko pride pri ljudeh, ki so dalj časa izpostavljeni takemu ropotu, celo do popolne oglušitve. Sluh se slabša postopoma, v določeni fazi pa čuti prizadeti v ušesih brnenje in bolečine.

Smatra se, da konstruktorjem motornih žag še ne bo tako kmalu uspelo skonstruirati žage z neškodljivim ropotom, ne da bi se pri tem močno zmanjšala njena zmogljivost. Ker se na drugi strani smatra, da delavec mora žago pri delu slišati, je zaenkrat edina rešitev v tem, da se nabavi posebno vato, ki se jo pred delom zatlači v ušesa, vsled česar se vpliv ropota močno zmanjša, delavec pa kljub temu normalno sliši. Tako vato izdeluje menda Švedska in se je trenutno pri nas še ne dobi.

Poseben referat je bil posvečen klopnemu meningitisu, ki je posebnost dela Slovenije, dela Hrvatske in dela Avstrije. To je obolenje, ki ga povzročijo klopi z infekcijo krvi, ko se zagrizejo v človeško telo. Posledice takega obolenja so lahko hude trajne okvare nekaterih organov in celo smrt (1 - 2 %). Ker se klopi zadržujejo v gozdovih, so gozdarji še posebno ogroženi. Edina rešitev je pravočasno odstranjenje klopov s telesa, dokler se še ne zagrizejo v telo.

Tudi miši niso nedolžne živali, ker prenašajo vrsto kužnih bolezni še zlasti, če okužijo hrano. To se lahko dogaja tam, kjer se ne polaga dovolj pozornosti shranjevanju hrane v zaprte, in za miši nedostopne shrambe.

V nekaterih referatih zdravnikov, ki opravljajo zdravstvene preglede gozdnih delavcev je bila podana kritika na račun nekaterih gozdarskih podjetij, ker v te namene ne dajo dovolj sredstev ali pa sploh nič.

V referatu o osebnih zaščitnih sredstvih je bilo poudarjeno, da imamo danes za vsako vrsto zaščite celo vrsto vsemogočih vzorcev, ki pa niso dognani tako po funkcionalni kot po kvalitetni plati. Vsako gozdarsko podjetje skuša zase dobiti nekega proizvajalca, ki naj jim izdelava neka zaščitna sredstva po posebnih željah. Taka zaščitna sredstva so draga, ker so izdelana v majhnih serijah, medtem ko so masovno izdelana zaščitna sredstva velikih proizvajalcev več ali manj neprimerna. Kvaliteta materiala iz katerega so zaščitna sredstva izdelana je v glavnem pod kritiko, čeprav so večinoma draga. Na drugi strani pa še ni dovolj dognano, katera zaščitna sredstva so res potrebna in kako naj izgledajo, da ne bi bili delavci med delom opremljeni kot srednjeveški vitezi, kar bi lahko imelo obraten učinek glede varnosti vsled neokretnosti.



Glede na tako stanje je bila v okviru gozdarskega poslovnega združenja že osnovana komisija, ki bo obiskala vsa gozdarska podjetja in proučevala uporabnost osebnih zaščitnih sredstev. Na podlagi ugotovitve te komisije bi nato osvojili enotne vzorce osebnih zaščitnih sredstev, ki naj bi jih stalno izdelovala v določeni obliki in kvaliteti določena podjetja vsaj za vso Slovenijo.

Če za zaključek omenim še vtis o posvetovanju kot celoti, bi poudaril, da je prišlo do izraza težnja gozdarjev in medicincev po tesnejšem sodelovanju pri znanstvenem proučevanju delovnih pogojev delavcev v gozdarstvu in ugotavljanju ter izvajanju ukrepov za zdravo in varno delo.

Bogo Špiletič

xXx

## NOVI PREDPISI S PODROČJA SOCIALNEGA ZAVAROVANJA

Spremembe in dopolnitve predpisov s področja socialnega zavarovanja so bile potrebne predvsem zaradi spremenjenih predpisov o zdravstvenem zavarovanju in zaradi novega zakona o osebnem dohodku, ki je podlaga za izračun pokojninske osnove. Te spremembe niso številne, so pa pomembne za skupnost socialnega zavarovanja in za delovne organizacije.

### Del prispevka, ki ga komunalna skupnost odstopi organizacijam

Po 35. členu zakona o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o zdravstvenem zavarovanju (Ur. list SFRJ št. 29/66), uveljavljajo zavarovanci nadomestilo osebnega dohodka, kadar ne morejo delati zaradi začasne nezmožnosti za delo ali zaradi negovanja obolelega družinskega člana, za prve tri dni zadržanosti od dela pri organizaciji, pri kateri delajo in sicer na račun njenih sredstev. Po 25. členu omenjenega zakona bodo višino nadomestila osebnega dohodka za te tri dni v teh primerih določale organizacije same s svojimi splošnimi akti.

V zvezi z omenjeno spremembo v zdravstvenem zavarovanju je spremenjen tudi način odstopanja dela prispevka za zdravstveno zavarovanje. Po tej spremembi izplačujejo organizacije na račun svojih sredstev nadomestilo osebnega dohodka za prve tri dni bolezenskega dopusta in nego obolelega ožjega družinskega člana, za to izplačilo pa organizacije ne dobijo povračila od sklada za zdravstveno zavarovanje. Skladi zdravstvenega zavarovanja bodo po tej spremembi na podlagi sklepa skupščine komunalne skupnosti socialnega zavarovanja odstopali kot pavšalno nadomestilo organizacijam del prispevka za zdravstveno zavarovanje samo še za tista nadomestila osebnega dohodka, ki ne gredo neposredno na račun organizacij samih, torej za nadomestilo osebnega dohodka od četrtega do tridesetega dne bolezenskega dopusta in nege obolelega družinskega člana, za druge primere zadržanosti pa (kot doslej) od prvega do tridesetega dne.

Spremenjen, oziroma dopolnjen, je tudi 99. člen temeljnega zakona o organizaciji in financiranju socialnega zavarovanja, ki ureja obveznost organizacij, da (na račun odstopljenega dela prispevka) plačajo skladu zdravstvenega zavarovanja stroške zdravstvenega varstva za prvih 30 koledarskih dni zdravljenja delavca za poškodbo na delu in za poklicno obolenje. Doslej so organizacije plačevale te stroške skladom v dejanskih nastalih zneskih za posamezne oblike navedenega zdravstvenega varstva. Po spremembi pa skupščina komunalne skupnosti lahko določi višino teh stroškov v pavšalnem dnevnem znesku, glede na splošno povprečje stroškov zdravljenja takšnih zavarovancev, zaradi poškodbe na delu in poklicne bolezni v preteklem na območju komunalne skupnosti. Spremenjeni način obračunavanja teh stroškov je bolj enostaven in zahteva manj evidence. Kako naj se ta sprememba obveznosti odrazi v odnosih med organizacijo in skladom zdravstvenega zavarovanja? Ali je imela omenjena sprememba namen obremeniti določene organizacije z novimi stroški brez kakršnega povračila s strani sklada zdravstvenega zavarovanja? Gotovo ne! (Vsaj zatrjujejo). Namen spremembe je, da delovne organizacije same bolj skrbijo za preprečevanje nepotrebnih bolezenskih dopustov in odsotnosti zaradi nege obolelega družinskega člana. Zato bodo delovne organizacije same na svoj račun izplačevale nadomestilo osebnega dohodka za omenjene primere in tudi same določale njihovo višino ter osnovo za izračun nadomestila. Kolikor manj bodo namreč imele delovne organizacije stroškov za nadomestilo osebnega dohodka za tri dni ob bolezenskem dopustu ali negi obolelega družinskega

člana, toliko več sredstev bo ostalo za osebne dohodke in za druge potrebe organizacije.

O teh spremembah, novelah in dopolnitvah omenjenega zakona, kako prilagoditi našim pogojem, so razpravljali ODS in CDS na seji dne 4. oktobra 1966.

Po obširni razpravi je bil sprejet sklep, da se za prve tri koledarske dni bolezenskega dopusta vzame kot osnova za obračun nadomestila povprečni osebni dohodek zaslužen v preteklem letu. Višina nadomestila pa ostane enaka nadomestilu od četrtega dne dalje.

Na omenjenem zasedanju DS so člani razpravljali tudi o tesnejši povezavi zdravstvene službe z delovno organizacijo. Ker so to le še priprave in razgovori, ki bodo predmet obravnave na sestankih po vseh obratih, bomo o tem spregovorili v naslednji številki.

Nace Gregorčič

xXx

#### DEMONSTRACIJE HINTEREGGER POKRETNE ŽIČNICE V MATTIGHOFEN-u

Poslovno združenje gozdnogospodarskih organizacij Slovenije je v Avstriji v dneh 23. in 24. oktobra organiziralo demonstracije o spravi lesa. S strani našega podjetja sta se demonstracij udeležila ing. Kure in ing. Rade Kalinovič.

Hinteregger, podjetnik iz Beljaka, poznan pri nas po svojem zelo uspešno izvedenem vozičku za spravo lesa po žici, a še bolj po ustavljačih, katerih prednost je v tem, da se dajo premikati in celo z vozičkom predstavljati po želji, je poglobljajoč se v vprašanje mehaniziranega spravljanja lesa, prišel na edinstveno zamisel. Skušal jo je realizirati (kar mu je uspelo) s prototipom, s katerim je tudi demonstriral. Njegova žičnica je po svoji obliki in konstrukciji najbolj podobna Kostenapflovemu žičnemu žerjavu "KS-1". Zaradi tega jo bom skušal opisati s pomočjo

"KS-1", katerega imamo tudi pri nas in nam je zato bolj poznan (razen tega imamo tudi Hintereggrov voziček s povratno vrvjo).

Vemo, da je "KS-1" sestavljan iz pogonskega stroja z vitlom nosilne in vlečne vrvi, zaustavljaja in vozička. Pogonski stroj je ekonomičen konstrukcijsko enostaven dvovaljni Diesel motor Warchalovsky. Takšen pogonski stroj uporablja tudi Hinteregger. Razlika je v boljši rešitvi (konstrukcijski in funkcionalni) vozička in ustavljačev. Na demonstraciji je pokazal višek svoje domišljije in ustvarjalnosti. Postavil je namreč pogon vrvi, voziček in ustavljače na prevozni plato (podobno kamionu z nizko šasijo). Ta naprava je lahko pokretna po gozdnih cestah. Motor je Diesel tip Warchalovsky 42 PS, ki poganja vozilo, služi za pogon vitlov, kakor tudi za postavljanje nosilne vrvi in njeno natezanje. Na zadnji strani kamiona je konstruiran 8,5 m visok stolp, ki služi kot stolp spodnje postaje in kot sidro nosilne vrvi. Stolp se po končanem delu lahko sestavi. Za stolpom so montirani 3 vitli in sicer za nosilno vrv, za vlečno vrv in vitel za stransko sidriranje cele strojne naprave. Izza vitla so komande pogona. Šoferski sedež se z obračanjem okrog svoje osi privede v položaj za delo z vitli. Opisani tip je univerzalne izvedbe, s katero je omogočen transport lesa istočasno v obeh smereh, poleg tega pa tudi privlači, dviga, izvlači in spušča breme po nosilni vrvi. Služi za spravljanje lesa na dolžini 500 m. Privlači pa na razdalji 50-70 m.

Takšno sredstvo za privlačenje lesa pride na mesto, kjer se je predhodno ugotovilo, da se bo les spravljal. Navadno se postavi na nasprotni strani ceste od smeri privlačenja, da bi les skladiščil ob cesti. Dvigne stolp, ga fiksira na trdo podlogo (lahko uporabi leseno ali kamnito podlogo). Zgornji del stolpa z mehničnim zatezanjem sidrinih vrvi pritrdi na dveh zadaj stoječih drevesih. Potem z vlečno vrvjo, katero delavci razpenjajo do bodoče zgornje postaje, izvlečejo nosilno vrv. Vrv se pritrdi na drevesu, potem pa se z vitlom nategne in sidrira na vrhu stolpa. Preden se napne nosilna vrv, se montirajo voziček in ustavljači, potem pa napne nosilna vrv. Z vozičkom se odpelje zgornji ustavljač do mesta kjer se bo nakladalo, v kolikor seveda na liniji ni čevljev-podpiračev nosilne vrvi. Konstrukcija ustavljača je namreč v nekoliko drugačni izvedbi kot pri stabilnih žerjavih. Isto velja tudi za voziček. Verjetno je to

komercialna konstruktorska rešitev zaradi nabave kompletne strojne naprave. Kombinacija s stabilnim žerjavom je izključena. S tem je montaža izvršena. Normalno se izvrši v 2-3 urah, demontaža pa v približno eni uri in pol. (Ob priliki demonstracije se je demontaža izvršila v eni uri in petnajstih minutah). Premer vlečne vrvi je 10 mm, nosilne in sidrirne vrvi pa 18 mm (lahko tudi 20 mm). Voziček dviga 1.500 kg. Vlačili so hlodovino dolžine 10 - 12 m, pa tudi krajšo. V kolikor postaje niso vidne imajo tudi telefon. Poleg navedenega je naprava opremljena tudi z vsem potrebnim orodjem.

Demonstracija se je izvedla v okolici Salzburga, v bližini zahodnonemške meje v Mattighofen-u.

Nekaj dni pred demonstracijo za strokovno javnost Slovenije je bila izvedena na istem mestu tudi demonstracija za strokovnjake iz cele Avstrije. Strokovna javnost Avstrije je to demonstracijo zelo pohvalno ocenila in pozdravila. Tudi mi, ki smo bili priče te demonstracije, nismo mogli mimo tega z željo, da mojster te izvedbe čim prej izboljša mehanizem prototipa vozička in da bi praksa v kratkem bila deležna plodov te mehanizacije.

Gledano skozi prizmo lahke pokretnosti, hitre montaže in demontaže z zaposlitvijo 3 - 4 ljudi odpira naprava možnost koncentracije manjših količin lesne mase na relaciji do 500 m. Tudi cena, ki se predvideva v višini 18,000.000 S din in ki je za naše pojme visoka, dovoljuje z njegovo širšo uporabnostjo in v zadnjem času zelo dragim vozniškimi storitvam, hitrejšo amortizacijo.

Ing. Rade Kalinovič

xXx

MEDNARODNI SEMINAR O GOZDNI MEHANIZACIJI

Današnje sodobno gozdarstvo si je težko zamisliti samo s preprostimi gozdarskimi orodjem - sekiro in navadno žago. Čas, v katerem živimo, ne dopušča več, da bi gozdarji uporabljali samo, preprosto, skozi stoletja skoraj nespremenjeno gozdarsko orodje. Danes se namreč tudi v gozdarstvu spričo vse dražje človeške in živalske delovne sile, kakor tudi zaradi težnje k večji produktivnosti, uporabljajo najrazličnejši stroji. Vse stroje, ki se torej uporabljajo v gozdarstvu bodisi v poseku, spravilu, prevozu, drevesničarski proizvodnji, gojitvenih delih in gozdnih komunikacijah, imenujemo z eno besedo "gozdna mehanizacija". Čeprav se je gozdna mehanizacija tako v svetu, še bolj pa pri nas, razvijala veliko počasneje kot mehanizacija v drugih gospodarskih panogah, pa se zadnjih nekaj let razvija z zelo pospešenim tempom, da bi tako nadomestila zamujeno in se približala razvoju ostalih gospodarskih panog. Kljub pospešenemu tempu pa gozdna mehanizacija v naši državi še vedno zaostaja za mehanizacijo v drugih gospodarskih panogah in celo za mehanizacijo v kmetijstvu. Po podatkih zveznega zavoda za statistiko je mehanizacija v kmetijstvu v KS (konjskih silah) po stalno zaposlenem delavcu, za 2.33 krat večja kot mehanizacija v gozdarstvu.

Nivo razvoja neke gospodarske panoge se meri po stopnji njene tehnične opremljenosti in mehanizacije. Po podatkih in oceni jugoslovanskega kmetijsko gozdarskega centra je bila v letu 1965 stopnja mehanizacije in tehnične opremljenosti v gozdarstvu sledeča:

- semenarstvo in gozdne drevesnice	30 %
- nega in vzgoja gozdov	10 %
- plantažna proizvodnja	80 %
- zaščita gozdov od insektov, bolezni in požarov	30 %
- sečnja in izdelava gozdnih sortimentov	60 %
- izgradnja in vzdrževanje gozdnih cest in poti	30 %
- žbiranje in spravilo gozdnih sortimentov do gozdnih cest in poti	20 %
- nakladanje in razkladanje	10 %
- transport do javnih cest	20 %

Današnja tehnična opremljenost v državnem merilu znaša torej približno eno tretjino potrebne tehnične opremljenosti. Za Slovenijo so sicer podatki, vsaj v nekaterih dejavnostih verjetno boljši (n.pr. posek in izdelava gozdnih sortimentov 100 %), vendar bi morala biti tam nekje od 80 - 100 %, da bi šla v korak z drugimi gospodarskimi panogami.

Gozdna mehanizacija je, kot vemo, draga, da pa bi se zato nabavljali in uporabljali le tisti stroji, ki odgovarjajo terenskim in drugim prilikam nekega podjetja, se prirejajo od časa do časa za gozdarsko strokovno osebje demonstracije raznih gozdarskih strojev. Takšna demonstracija gozdarskih strojev je bila tudi letos od 27. do 29. septembra v bližini Sarajeva v okolici Ilidže in Igmana pod imenom "Mednarodni simpozij o mehanizaciji v gozdni proizvodnji". Organizirala ga je Zvezna gospodarska zbornica za kmetijstvo in gozdarstvo. Na tem simpoziju je sodelovalo poleg štirih domačih še 18 proizvajalcev raznih strojev iz inozemstva (Švedska, Anglija, Švica, Italija, Zah. Nemčija itd). Tu so prikazali stroje za posek in izdelavo lesa, spravilo in prevoz, stroje v drevesničarski in gojitveni proizvodnji, ter stroje za gradnjo gozdnih komunikacij.

Med stroji za posek in izdelavo lesa je nastopala le tovarna Stihl (Zap. Nemčija), ki je poleg svojih že znanih žag Stihl-Contra, Stihl 08, Stihl 07, prikazala tudi novo, do sedaj njeno najlažjo žago Stihl 040. Motorna žaga Stihl 040 je s svojo težo 7 kg, 3,8 KS in zelo priročno izvedbo, zelo primerna za lažja dela kot so redčenje mlajših sestojev, priprava tal in podobno.

Med stroji za drevesničarsko proizvodnjo so prikazali razne stroje za oranje in obdelavo zemlje, kakor tudi stroje za pikiranje sadik (Akord). V velikem številu so bili zastopani stroji za spravilo lesa, tako razni traktorji s prikolicami in priključki za privlačenje, nakladanje in prevoz lesa. Med napravami za spravilo lesa je bil zanimiv motorni vitelj z daljinskim upravljanjem, ki pa na žalost ni delal zaradi okvare.

Med napravami za prevoz lesa so bili prikazani kamioni in traktorji s priključki - dvigali za nakladanje /Hiab, Tico, Vendelam in drugi/.

Med stroji za gozdnogojitvena dela so bili prikazani poleg žag čistilk in stroja za obžagovanje vej na stoječem drevju, še stroji za vrtanje jam pri pogozdovanju. Med njimi je bil zanimiv stroj za vrtanje jam - Gribor - na posebnem vozičku z gumijastimi kolesi. Stroj je primeren za vrtanje jam tudi na peščenem in delno s koreninami prepređenem terenu. Stroj je dovolj močan, saj ima 6,5 KS in je štiritakten. Možno ga je uporabljati na omenjenem vozičku, ali pa ga nosita dva delavca (teža 50 kg).

Sam simpozij je bil dobro organiziran. Praktično delo na terenu so dopolnjevali dobro pripravljene materiali. Simpoziju je prisostvovalo iz vse države okrog 150 - 200 gozdarskih strokovnjakov. Iz našega podjetja so se ga udeležili direktor ing. Janez Penca, ing. Kalinovič Rade in ing. Kure Jože.

Ing. Jože Kure

xXx

SKUPNI PREDLOG ZA SPREMEMBO IN DOPOINITEV JUS-a ZA  
HLODOVINO IZ LETA 1961

---

Na osnovi razprave o JUS -u za hlodovino pri Zvezni gospodarski zbornici, je bil 3. in 4. novembra, na podlagi konkretnih proučevanj na terenu in z udeležbo predstavnikov gozdarstva in lesne industrije, izdelan skupen predlog JUS-a za hlodovino. Da bi realiziralo ta predlog, je poslovno združenje gozdnogospodarskih organizacij preko znanstvenega sodelavca instituta za gozdno in lesno gospodarstvo, ing. Turk Zdravka in KGP Kočevje, priredilo dvodnevno razpravo na konkretnih primerih. Ob tej priliki je KGP Kočevje na področju Roga, v enem od svojih oddelkov, na 98 komadih bukovih hlodov nazorno pokazalo pomanjkljivosti JUS-a za hlodovino iz leta 1955, ki je sedaj formalno še v veljavi. Prezem te hlodovine je KGP izvršilo po predpisih JUS-a iz leta 1955, po predpisih JUS-a iz leta 1961 in po sedanji veljavni praksi. Dobljeni rezultati kažejo na številne pomanjkljivosti JUS-a za hlodovino iz leta 1955, ki ima nekatera nerealna, konzervativna pa tudi absurda določila, ki so privedla do tega, da je praksa v klasifikaciji hlodovine prešla okvire JUS-a



1955 in 1961. Po drugi strani pa tudi ni pravilno, da bi neki JUS namenoma ali pa zaradi svoje pomanjkljivosti vso hlodovino pretežno klasificiral v III. klaso. Poleg te konstatacije se javlja tudi vprašanje, kako prakso kanalizirati v prave okvire in kako diskreditiranim standardom povrniti potrebno avtoriteto, kar pomeni - vskladiti predpise s prakso in obratno. To se bo doseglo vsekakor z jasnimi in v praksi uporabnimi predpisi JUS-a in predvsem s tolerancami, ki bodo omogočile natančno izvajanje in kontrolo. Udeleženci so soglašali naj bi veljavni JUS bil iz leta 1961 z nekaterimi dopolnitvami in sicer:

V splošnem delu:

- da se izpusti odvečno naštevanje idealne kvalitete v splošnih pogojih,
- da se hlodovina za slepi furnir imenuje hlodovina za luščenje,
- da se hlodi za rezanje imenujejo hlodovina T/~~w~~esteriranje/
- da se kladarke izdvoje iz F - hlodovine in označijo s K,
- kombinirani hlodi označijo s Kb,
- da se uvedejo skupni pogoji, ki bi veljali za vso hlodovino in sicer:
  - pri iglavcih, da se v venec grč štejejo grče, katere s svojim središčem pridejo v kolobar, dolžine 15 cm vzdolž hloda,
  - da se napake glede pravilnosti oblike hloda (zakrivljenost, ovalnost, koničnost) pri vsaki hlodovini s koreničnikom ne merijo na samem koreničniku, temveč za njim in, da se tisti del neuporabnega koreničnika pri F in L hlodovini ne šteje v netto dolžino hloda, ampak služi za zaščito čela hloda in obračuna po vrednosti (po dogovoru),
  - da se žlebatost meri z globino najglobljega žleba na tanjšem koncu in izrazi v % od srednjega premera,
  - dobavni rok za listavce iz zimske sečnje je po dogovoru, a najkasneje do konca meseca maja, iz letne sečnje tudi po dogovoru, a najkasneje v roku enega meseca.

Kar se tiče posamezne hlodovine po predpisih JUS-a iz leta 1961 je tudi nekaj predlogov za F, L, K, T, P in Kb hlodovino obeh vrst lesa v pogledu dimenzij in toleranc. Ker računamo, da bo v kratkem osvojen (kljub velikega in odločnega odpora lesne industrije v drugih republikah) spremenjen in dopolnjen JUS za hlodovino iz leta 1961 in kot veljavni JUS tiskan

in dostavljen uporabnikom. Naš predlog JUS-a je dostavljen vsem poslovnim združenjem gozdarstva in lesne industrije ostalih republi, da bi na ta način olajšali razpravo in njegovo osvojitve, s čimer bi se v praksi s predpisi približali nivoju razvitosti predlovalne industrije.

Ing. Kalinovič Rada

xXx

### NA GOZDNEM OBRATU PODTURN SMO DOBILI KUHINJO ZA TOPLI OBROK

Nekega dne se je zgodilo. Zgodilo se je, o čemer smo že dolgo sanjali in si želeli. To že od tedaj, ko so se pojavile prve kuhinje za pripravo toplih obrokov. Toda tedaj smo mislili, da so to neuresničljive želje, a kljub temu želje in razmišljanja o tem niso usahnila. Razgovori o pripravi toplih obrokov so se pojavljali, čeprav bolj poredko in to tembolj, ker je bilo z dneva v dan več primerov obolenj na prebavilih. Saj ni čudno, da so se pojavljale te bolezni, ko pa so delavci v hudem mrazu ogrevali zmrznjeni krug in konzerve pri ognju, da so ga sploh lahko použili. Sedaj ne bo treba več natikati na ošiljeno palico košček za koščkom kruha in ga ogrevati pri ognju.

Ostalo bo v spominu, ko smo dne 14. 10. 1966 slišali obvestilo, da bo od ponedeljka dalje obratovala kuhinja. Vsi prijavljeni, bilo jih je 30, dobijo omenjenega dne toplo malico v posebnih termos posodah. Nekateri so se posmihali in mislili, da iz te moke ne bo kruha. Pa vendar je že naslednjega dne število prijavitelcev narastlo tako, da se jih sedaj hrani 60.

Ko razpravljajo o kvaliteti, količini in ceni, se izražajo pohvalno, posebno še zato, ker se dobi obrok za primerno ceno. En obrok vsebuje tričetrt litra enolončnice in eno četrtino kg kruha za vsega 200 S din.

Večje težave so bile s termos posodami. Bile so slabe kvalitete in jih je bilo kar lepo število s tovarniško

napako. Ni bilo malo primerov, ko so jih delavci pri-  
našali nazaj razsute. Prav neverjetno je, kakšen čas  
so si izbirale za svojo eksplozijo. Enemu je počila kot  
italijanska paradajzarica v nahrbtniku, ko je lezel  
navkreber, drugemu, ko je zajemal poslednje žlice iz  
nje, nekaterim pa je počila že, ko so sprejemali hrano.  
Skratka, bilo je več primerov, enim v zabavo, drugim v  
strah, prizadetim pa so zbudjale apetit po topli malici.

Kuhinja posluje pod okriljem sindikalne podružnice in ima  
poseben tričlanski odbor, ki ima nalogo skrbeti za redno  
poslovanje.

S pripravo jedilnikov so tudi težave, posebno zato, ker  
se morajo izbirati taka živila, ki niso hitro pokvarljivi.  
Hrana stoji, čeprav topla v zaprti posodi, le nekaj  
časa. Delavci vzamejo hrano že zjutraj, ko gredo na delo,  
in jo použijejo okrog 9. do 10. ure dopoldne.

Topli obrok je zopet pridobitev za kolektiv obrata, ki  
ima že organiziran prevoz na delo. Žal pa je nemogoče,  
odnosno veliko težje organizirati podobne stvari tudi  
za ostale člane kolektiva Gozdnega gospodarstva.

Jože Lukšič

xXx

### SELEKTIVNO REDČENJE - IZBIRA ELITNIH DREVES

V sodobnem gospodarjenju z gozdovi dajemo vse več in več  
povdarka gojenju gozdov. Plan in realizacija sta vsako le-  
to večja. Vedno več je pogozdovanja, vzporedno pa tudi vse  
več čiščenja in redčenja. Prav s čiščenjem in redčenjem  
pa najceneje in največ pripomoremo zboljšanju naših goz-  
dov. Imamo veliko, posebno bukovih sestojev, ki doslej še  
sploh niso bili negovani. V njih je drevje slabe kvalitete :  
najmočnejše, ki sicer veliko proizvajajo, a le drva in le  
malo tehničnega lesa. To razmerje lahko zasučemo le s pravil-  
nim negovanjem. Ker se zavedamo važnosti tega ukrepa, smo na  
GO Straža organizirali kratek seminar o selektivnem red-  
čenju bukovega drogonjaka, ki so se ga udeležili vsi revirni  
gozdarji, vodil pa ga je ing. Jože Petrič.

Kaj je selektivno redčenje?

Selektivno ali izbirno redčenje je vsak poseg v sestoj od trenutka, ko pride sestoj iz gošče v drogonjak pa vse do leta, ko začnemo sestoj pomlajevati. V drogonjaku imamo opraviti s tisoč in več osebki, v debeljaku pa le še z nekajsto. To se pojavlja v negovanem, pa tudi v nenegovanem sestoju. Razlika je v tem, da v nenegovanem sestoju prevladujejo osebki, ki so močno vitalni, razvejani, navadno zdravi, a zelo slabe kvalitete. Količinski prirastek je sorazmerno velik, vrednostni pa je zelo nizek, ker nastopa le v obliki drv in manjvrednih sortimentov. Seveda pa te naravne izbire ne smemo prepuščati prirodi, ampak moramo izbirati po gozdnogospodarskih načelih tako, da se najlepši in najkvalitetnejši čim bolje razvijajo in uveljavljajo. Zato pri redčenju poleg izbire elitnih drevov - nosilcem bodočega sestoja, odstranjujemo škodljive vplive in ustvarjamo pogoje za najuspešnejšo rast elite. Tako izbiro imenujemo tudi pozitivno selekcijo. Količinski prirastek ostane enak kot v nenegovanem sestoju, vrednostni pa se močno dvigne, ker smo ves prirastek iz slabih prelili na najkvalitetnejše drevje. V vsej dobi sestoja lahko dobimo z redčenjem 70 % mase in 30 % pri končnem poseku. Če pa ne redčimo, pa se prostovoljno odrečemo 3/4 mase, ki v gozdu propade.

Kako smo redčili?

V literaturi je veliko napisanega o redčenju, a skoro vsi avtorji govore o redčenju v negovanih sestojih, kjer so bila izvedena čiščenja in kjer imamo v drogonjaku večino kvalitetnega drevja. V nenegovanih sestojih pa je delo mnogo težje, ker dostikrat ne vemo, ali je to še čiščenje ali pa je že redčenje. V doraščajočem sestoju, kjer ni bilo izvajano čiščenje, se zamujeno z zapoznelim čiščenjem ne da popraviti. Princip čiščenja je vzgoja mase - iz srednjega sloja potegniti kvaliteto v zgornji sloj. V odraščajočem sestoju pa srednjega sloja ne moremo več dvigniti, ker ga ni - zato govorimo o redčenju in izbiri med osebki.

Oddelek 31 b v Soteski je bukov drogonjak s skupinsko in posamezno primesjo smreke, jelke, javorja, češnje v starosti okrog 35 let. Sestoj doslej sploh še ni bil nenegovan. V njem je nekaj bukovih in smrekovih košev. Na oko je sestoj lep, ko pa smo iskali elito, smo našli le malo res kvalitetnih osebkov. Zato smo morali izbirati tudi med

slabšimi osebki. Vodilo nas je mnenje, da je bolje imeti slabšega kot nobenega. Pri izbiri elitnih dreves smo jemali za osnovo relativno kakovost ob upoštevanju drevesne vrste, razporeda kandidatov za elito in pa pravilno grupiranje.

Kakovost smo določili po gospodarskih vidikih, ki so zdravost, enojna os, (vsaj do 10 m, ker je ta del debla najdražji), ravnost debla (posebno važna pri iglavcih, pri listavcih si delno pomagamo s pravim krojenjem), vejnatost (čim tanjše veje), polnolesnost, čiščenje od vej, oblika lubja (naj bo čim bolj mladovno, čim manj slepic, žlebov itd), oblika krošnje (najbolje je ena polovica dolžine debla in enakomerno razvita).

Drevesno vrsto smo upoštevali po gospodarskih koristih (javor, češnja), pri razporedu kandidatov pa smo imeli vodilo, naj bo 400 dreves po ha in pa pravilno grupiranje (če se je le dalo smo grupirali smreko in jo le včasih pustili pošamez).

Ko so nam bili cilji redčenja jasni, smo pristopili k delu in sicer po tem vrstnem redu:

1. Izbrali smo kandidate za bodoči sestoj - elitna drevesa
2. Z odkazilom pomagali tej eliti
3. Pri tem pa predvideli reakcijo na ta ukrep.

Popolnoma zgrešeno bi bilo ta vrstni red zamenjati, to je iskati slaba drevesa in jih odstraniti, ker tako elite ne vidimo. Zato naj velja pravilo: **n a j p r e j i s k a t i e l i t o , n a t o p a n j e j p o m a g a t i !**

Izbranega kandidata smo obeložili z rdečo barvo (kolobar). Takoj smo se vprašali, kaj mu nagaja. Poiskali smo konkurenta in ga odkazali, da bi omogočili normalno razvijanje izbranca. Konkurent je bil slabši, ne pa vedno. Včasih je bil kvalitetno enak, ker pa se v tesnem prostoru ne moreta razvijati dva, smo ga odkazali. S tem smo direktno pomagali izbrancu in ostalim, ki so sedaj še ostali, a izbrance ne ovirajo, lahko pa po potrebi izbranca zamenjajo, če se pokaže, da smo ga napačno ocenili. Z izsekom zmanjšamo konkurenco tako v obrši kot v koreninskem pletežu.

Z odkazilom pa pomagamo tudi polnilnemu sloju, ki je potreben, zato ga ne sekamo, če pač ne škoduje glavnemu sestoju. Vedno pomagamo glavnemu sestoju, kjer se nabira 90 % prirastka in ne polnilnemu, kjer je vsega le 10 % prirastka. Z izločanjem glavnega sestoja - "strehe" oblikujemo bodoči sestoj, krepimo stojnost in prelivamo prirastek na izbrana drevesa, kjer se bo nabiral le vrednostni prirastek.

Po elaboratu znaša lesna zaloga po ha 105 m<sup>3</sup>, prirastka je 3,8 m<sup>3</sup> po ha, letnega etata pa 1,16 m<sup>3</sup> po ha. Lesna zaloga in prirastek sta ocenjena. Ker pa je pri izločanju in odkazilu napadlo več mase, smo vso površino ponovno ocenili in to po novi metodi z Bitterlichovim relaskopom. Pri ocenjevanju je sodeloval tudi ing. Peter Cujnik. Na vsej površini, to je 3 ha, sva posnela na 15 stojiščih ločeno elitna drevesa, odkazana in sokandidate. Razmerje med njimi ločeno za iglavce in listavce po debelinskih stopnjah je naslednje:

		Debelinska stopnje						Skupaj	Število drevja na ha
		3	4	5	6	7	8		
Elitna drevesa	igl.	0,9	3,4	5,0	2,0	-	-	11,3	49
m <sup>3</sup> na ha	list.	19,2	18,0	4,2	2,5	0,7	1,0	45,6	360
Skupaj:		20,1	21,4	9,2	4,5	0,7	1,0	56,9	409
Sokandidati	igl.	1,5	-	1,3	4,5	2,9	-	8,2	36
m <sup>3</sup> na ha	list.	40,0	36,0	23,7	8,0	2,2	2,0	112,1	794
Skupaj		41,5	36,0	25,0	12,5	5,1	2,0	120,3	830
Odkazana drevesa	igl.	3,1	-	0,6	0,5	2,2	-	6,4	44
m <sup>3</sup> po ha	list.	22,5	20,0	16,6	6,5	3,7	-	68,7	460
Skupaj:		25,6	20,0	16,6	7,0	5,9	-	75,1	504
SKUPAJ M <sup>3</sup> NA HA		87,2	77,4	50,8	24,0	11,7	2,2	253,3	1.743

Iz prednje tabele lahko vidimo razpored po debelinskih stopnjah in intenziteto odkazovanj in selekcije. Rezultati cenitve z Bitterlichovo metodo so realni, čeprav izgleda masa 253, 3 m<sup>3</sup> na ha precejšnja. O tem priča napadla masa iz redčenja na površini 2 ha:

Sortiment	m <sup>3</sup>	prm
Jelovi hlodi	4,56	
Celulozni les	3,72	
Hlodi listavcev	7,00	
Drva listavcev I.kl.		177,50
" II.kl.		43,00
" III.kl.		-

O precejšnji točnosti govori tudi podatek, da je število elitnih dreves na do sedaj odkazani površini 2,50 ha 1047 dreves. Za samo izločanje in odkazilo na površini 2,50 ha smo porabili 5 delovnih dni po 5 ur - ker je daljše izločanje in odkazovanje nemogoče zaradi preutrujenosti in škoduje delu. Za označevanje elitnih dreves pa smo porabili 5 kg rdeče oljnate barve. Sekali smo v mesecu juliju, avgustu in septembru. Norma za prostorninski les, tako imenovana italijanska drva je bila 2,5 prm, za hlodovino pa 2,8 m<sup>3</sup>.

Ing. Japelj Boštjan

xXx

## REPUBLIŠKO POSVETOVANJE O PROGRAMIRANJU, GRADNJI IN VZDRŽEVANJU GOZDNIH CEST

---

### I. U v o d

Zaradi velikega pomena, katerega ima gozdno gradbeništvo v sodobni gozdni proizvodnji je bilo na Bledu 13. in 14. oktobra 1966. I. republiško posvetovanje o programiranju, gradnji in vzdrževanju gozdnih cest. Posvetovanje je sklicalo Poslovno združenje gozdnogospodarskih organizacij na predlog gozdarske gradbene operative. Na tem posvetovanju je bilo govora o perečih zadevah v zvezi s programiranjem, gradnjo, projektiranjem in vzdrževanjem gozdnih cest. Mnenja sem, da bo groba informiranost o problemih gozdnega gradbeništva koristila vsem gozdarjem, zato bom na kratko podal vsebino tega posvetovanja.

Problemov, o katerih bi lahko razpravljali na posvetovanju, je seveda veliko in je zato že v uvodu poudarjeno, da bi bilo napačno delati si utvare, da je na takem posvetovanju mogoče zajeti in rešiti vse probleme. Važno je že dejstvo, da nastopajoče probleme vsi poznamo in da jih z združenimi močmi skušamo postopoma reševati, ker bo tako potrošeno dosti manj energije kot pa, da jih vsak gradbeni obrat rešuje po svoje kakor ve in zna.

Glavni namen posvetovanja je bil torej ta, da združi prizadevanja posameznih operativnih grup, napravi pregled nad sedanjim stanjem v gozdnem gradbeništvu, poda neko orientacijsko smer bodočemu razvoju, potrdi ali ovrže posamezna gledišča ter uveljavi tisto mesto gozdnemu gradbeništvu in projektivi nasproti ostalim dejavnostim v gozdarstvu, ki jima v resnici tudi pripada.

Posvetovanje je bilo organizirano tako, da so bili prvi dan podani referati, nato razprava in prikazani filmi, (Triglavski gozdovi, Gradnja gozdnih cest pri GG Bled in uporaba grejdera pri gradnji in vzdrževanju gozdnih cest), drugi dan pa terenski ogled del pri mehanizirani gradnji in vzdrževanju gozdnih cest na Pokljuki.

## II. Programiranje in projektiranje

Škoda, da se na posvetovanju ni bolj podrobno razpravljalo o programiranju, kajti programiranje bi moralo biti osnova za racionalno gradnjo gozdnega cestnega omrežja. Poudarjeno pa je bilo, da se naj čim prej pristopi k izdelavi in čim prej izdelava perspektivni program, ker je nemogoče graditi ali projektirati katerokoli gozdnega ceste, če ta ni vklopljena v naprej določen sistem optimalnega cestnega omrežja. Pri izdelavi perspektivnega programa pa se pojavi vprašanje katera gostota cest je optimalna. Podan je bil predlog, da naj za optimalno gostoto dajo odgovor znanstveni zavodi. Iznesenih je bilo tudi nekaj misli, da ne velja pretiravati z optimalno gostoto, ker bo potem vzdrževanje predrago, da bo tudi mehanizacija spravila napre- dovala ter, da se z gradnjo novih cest zmanjšujejo gozdne površine. Zaenkrat pri nas še ne obstoja nevarnost, da bi cest gradili preveč, temveč jih imamo še veliko premalo. Tiste, ki jih gradimo pa morajo biti pravilno razporejene. Za pravilno razporeditev pa mora biti izdelan perspektivni



program. Podan je bil predlog, da naj bi za Slovenijo smatrali že dovolj, če imamo 30 m produktivne dolžine na ha gozdne površine. Če primerjamo slovenske razmere, kjer znaša gostota od 5 - 12 m/ha z gostoto v naših dolenjskih gozdovih, ki znaša 8,53 m/ha vidimo, da čaka projektivo in gozdno gradbeništvo pri nas še veliko dela.

Gotovo je vzrok, da je bilo programiranje tako malo obdelano ravno v tem, da večina gozdnih gospodarstev perspektivnega programa še ne izdeluje ali pa se šele pripravlja na njegovo izdelavo. Tudi katastra gozdnih cest, ki je osnova za perspektivni program, v glavnem še nimajo. Kataster izdelan le pri GG Bled in Novo mesto. Pravzaprav je dokaj čudno, da se s programiranjem še ni bolj začelo, saj Inštitut že dve leti intenzivno daje navodila in usmerja izdelavo perspektivnega programa. Verjetno je vzrok za komaj začeto programiranje tudi v tem, da Inštitut daje preveč zahtevna navodila in v zvezi s tem predlagajo vsa gozdna gospodarstva, da se izdelava perspektivnega programa poenostavi, saj je že za manj zahteven perspektivni program potrebno ogromno dela. Kar predstavljajmo si kakšno delo bi bilo potrebno, da za površino gozdov s katerimi gospodari naše podjetje, le-ta znaša 74.000 ha, predvidimo kje vse naj se zgradijo gozdne ceste. Pri izdelavi perspektivnega programa je treba namreč upoštevati pravilo, da se projektant pri projektiranju cestnih omrežij ne sme ozirati na trenutni ekonomski učinek gradnje posameznih cest, temveč mora definitivno postaviti optimalno gostoto cestnega omrežja v posameznem gravitacijskem območju. Investicijski program posameznih območij pa naj bo tisti, ki bo reševal prioriteto in vrsto ceste z ozirom na rentabilnost gradnje.

Na posvetovanju je bilo poudarjeno, da je programiranje premalo obdelano in zato se je zadolžil Inštitut, da še naprej intenzivno dela na tem področju, v pomoč pa naj mu bo gradbeni odbor, ki je pripravil posvetovanje.

V zvezi s strojno gradnjo gozdnih cest, kjer smo dosegli v zadnjih letih velik napredek, se je tudi samo projektiranje, to je izdelava gravnih projektov, precej spremenilo, z ozirom na to, da za strojno gradnjo ni toliko važna detaljna zakoličba, ker kubik izkopa več ali manj ni bistvene važnosti za stroške gradnje, se je projektiranje zelo poenostavilo. Z poenostavitvijo projektov se je celo

že pretiravalo, zato je na posvetovanju bilo rečeno, da je potrebno le izdelovati solidnejše projekte, take kot so se izdelovali za ročno gradnjo; odpade pa naj iz projektov tisto, kar res ni potrebno. Poenostavljeni projekt - referat pa naj bi se izdeloval le v posameznih primerih, ko se gradi le kak krajši odcep, ki bo služil le zač sno.

Glede dokumentacije potrebne za graditev je bilo tudi precej kritike in izrečena misel, da bi gradbeno dovoljenje za graditev gozdne ceste moral izdati za to pristojen gozdarski organ.

### III. Izvajanje gradbenih del

Pri izvajanju gradbenih del za gozdne ceste je z uvedbo strojnega dela nastal v zadnjih letih tak napredek, da tako velikega preobrata v načinu gradnje za nekaj časa ni več pričakovati. Pač pa je ostalo še vse polno vrzeli, kar pa nujno zahteva še nadaljno izpopolnitev tehnike dela.

Največja napaka, ki se pri gradnji dela povsod je ta, da isto leto zgradimo zgornji in spodnji ustroj. Z etapno gradnjo, to je, da se prvo leto zgradi spodnji, drugo pa zgornji ustroj, bi bistveno izboljšali kvaliteto in pocenili gradnjo. Predlog posvetovanja je tak, da se povsod uvede le etapna gradnja, ki je edina pravilna in cenejša.

Velik problem za izvajalca gradbenih del predstavlja tudi razdrobljenost gradenj s katero se srečujejo pri vseh gozdnih gospodarstvih. Da so razdrobljene gradnje resen problem se lahko prepričamo tudi pri našem podjetju. Za cenejšo gradnjo je torej nujno, da se dela bolj koncentrirajo. Želje gozdnih obratov po razdrobljenih gradnjah pa je treba odločno odpraviti.

Ravno s koncentracijo gradenj lahko preidemo tudi na etapno gradnjo. Pri koncentrirani in etapni gradnji je potrebna zadostna mehanizacija in pravilna organizacija za dobro napredovanje gradbenih del. Razumljivo je, da bodo le tiste gradnje, kjer je zadoščeno navedenim pogojem, primerno cenejše od sedanjega načina gradnje.

Zadostna mehanizacija pa je zopet problem, ki se pojavlja pri strojni gradnji. Le malokje imajo namreč zadostno število kompresorjev, da se omogoči nemoteno napredovanje buldozerju. Praksa je pokazala, da delo dobro napreduje, če pridejo na en buldozer 2 - 3 kompresorji.

Na splošno lahko rečemo, da se je strojna gradnja spodnjega ustroja dobro obnesla in, da pri tem delu ni več težjih problemov, ker je tehnična stran zadovoljivo rešena. Pač pa je zelo težavno delo v kraškem terenu v plitvih izkopih s samicami, kjer ni enotne kamenine in se ne da predhodno ustrezno vrtati in razstreliti. Teža vprašanja strojne gradnje se je sedaj prenesla na ekonomsko plat, kjer so še možnosti, da se sedanji način dela s pravilnimi prijemi poceni.

Stroški za km novozgrajene ceste pa so po dobljenih podatkih zelo različni, saj je gradnja najcenejša pri GG Tolmin (6 milj. S din) in najdražja pri GG Maribor (15 milj. S din), povprečje pa znaša 11 milj. S din. Iz navedenega sledi, da se naša cena suče ravno okrog povprečja in je spričo tega, da gradimo na kraškem terenu, ki za strojno gradnjo ni najbolj ugoden, še dokaj nizka. Ni pa zanesljivih podatkov za primerjanje stroškov gradnje, ker ni enotnega načina knjiženja stroškov.

Precejšnja pozornost je bila posvečena tudi miniranju. Z referatom in praktičnim prikazom je miniranje odlično obdelal znani minerski strokovnjak ing. Ivanetič in nazorno prikazal, da se s pravilnim miniranjem lahko še veliko izboljša in poceni gradnja gozdnih cest. Po njegovih besedah ni miniranje nikjer tako napredovalo kot v gozdarstvu s tem, da se uporablja električni vžig. Kljub velikemu napredku pa še vedno niso izkoriščene vse prednosti električnega miniranja. Velike so n.pr. poškodbe od kamenja na gozdnem drevju kar pa se da precej zmanjšati z uporabo milisekundnih vžigalnikov raznih serij tako, da se z uporabo teh vžigalnikov usmeri razmet v tisto smer, kjer to najmanj škoduje.

Pri strojni gradnji lahko ugotovimo, da je mehanizacija dobro zastopana pri gradnji spodnjega ustroja, dočim se pri izdelavi zgornjega ustroja še vse premalo uporablja. Za intenzivno gradnjo gozdnih cest je torej nujno nadaljevati z uvajanjem strojnega dela tudi pri izdelavi zgornjega ustroja.

Na posvetovanju je bilo tudi precej razprave o asfaltiranju gozdnih cest. Na prvi pogled se zdi, da bi bile asfaltirane gozdne ceste prevelika razkošnost za gozdarje. Toda, če upoštevamo vse prednosti asfaltne ceste, ni tako. Asfalt je namreč dobro odporen proti vodi, gozdne ceste pa ravno kvari voda in ne toliko promet, ki je sorazmerno majhen. Ko govorimo o asfaltnih gozdnih cestah je treba upoštevati pravilo, da je redko kdo tako bogat, da si lahko privošči slabe gramozne ceste. Seveda pa je gradnja asfaltnih vozišč vprašanje ekonomskega značaja. Gradnja asfaltne ceste je sicer precej dražja, se pa pozneje prihrani pri vzdrževanju ceste in vozil. Tudi stroški vožnje so po asfaltni cesti precej nižji in znaša prihranek, po tujih virih, od 14 - 27 % od prevoznih stroškov na slabem vozišču. Zanimivi so nemški predpisi za gradnjo asfaltnih vozišč na gozdnih cestah, kjer predpisujejo prednost gozdnim cestam z letnim prevozom več kot 3.000 m<sup>3</sup> lesa in nato gozdnim cestam z več kot 6 % vzdolžnega naklona in na področju z več kot 800 mm padavin letno; predvsem pa dajejo prednost javnim gozdnim cestam z velikim javnim prometom. Verjetno bo tudi pri nas potrebno dati prednost javnim cestam skozi gozdove in šele potem bomo asfaltirali tudi gozdne ceste, ki so bolj prometne in imajo večji vzdolžni naklon.

#### IV. Vzdrževanje gozdnih cest.

V gozdarstvu imamo sedaj le gramozne ceste, katerih vzdrževanje je izredno drago. Zaradi potrebe po večji gradnji pa gradimo le slabše utrjene ceste, kar zopet podraži vzdrževanje. Da bi izboljšali vzdrževanje, je nujno potrebno preiti na mehanizirano vzdrževanje in cestarjem zaupati le manjše krpanje cestišča in čiščenje koritnic ter prepustov. Stroški vzdrževanja bi se tako znižali in ceste bi imeli <sup>dobro</sup> vzdrževane. Za reorganizacijo in intenziviranje vzdrževanja gozdnih cest bi bilo potrebno:

- formirati osrednjo vzdrževalno skupino in jo opremiti s potrebnim orodjem in stroji,
- nabaviti stroj (grejder) za planiranje in rezanje vozišča ter razgrinjanje materiala,
- nabaviti primeren nakladalnik za nakladanje materiala za vzdrževanje,
- z valjarjem valjati strojno vzdrževano vozišče,

- nabaviti prevozne prikolice za stanovanja mobilnih cestarjev,
- urediti peskokope, kjer bi pridobivali material za vzdrževanje.

Skromna praksa v strojnem vzdrževanju je pokazala, da je najprimernejši stroj za vzdrževanje grejder, s katerim že vzdržujejo ceste pri GG Bled, Strojna tovarna Trbovlje v kooperaciji z nemško firmo MBU že izdeluje grejderje, ki so zelo primerni za vzdrževanje gozdnih cest. Vendar grejder domače proizvodnje še zdaleč ni enakovreden nemškemu grejderju, kar je bilo razvidno iz prikazanega filma. Predstavniku tovarne, ki je ravno zaradi grejdera prisostvoval posvetovanju, je bilo izrečeno, da nima pomena, da se grejder izdeluje pri nas, pač pa naj rajši uvažajo nemške grejderje. Navedeni grejder se lahko uporablja tudi pri gradnji za razgrinjanje in planiranje, ima pa še razne druge priključke.

V zvezi z vzdrževanjem velja tudi omeniti, da GG Bled vgrajuje v obstoječe ceste asfaltne vzdražnike (prečne žlebiče/, ki bolje odvajajo vodo kot leseni. Cena asfaltnega vzdražnika je okrog 13.000 S din, leseni vzdražnik pa bi stal okrog 9.000 S din. Neugodno pa vplivajo vzdražniki na strojno vzdrževanje, ki se ravno sedaj uvaja.

Splošna ocena vzdrževanja gozdnih cest pa je v glavnem negativna. Največkrat vzdrževanje ni dovolj strokovno, cestarji pa služijo kot nekako rezervoar delovne sile in se jih po potrebi pošilja na druga dela. Če hočemo, da bodo gozdne ceste dobro služile svojemu namenu, bo treba posvetiti več pozornosti tudi vzdrževanju.

## V. Zaključek

Še veliko je važnih stvari o katerih je bilo govora na posvetovanju, toda za vse bi porabili preveč prostora. Kot najbolj zanimiva pa je verjetno primerjava, kakšno je stanje v gozdnem gradbeništvu v našem podjetju, napram ostalim gozdnim gospodarstvom. Na splošno lahko trdimo, da se v pogledu gozdnega gradbeništvahajamo nekako na sredini. Projekte izdelujemo dokaj solidno, s programiranjem smo že začeli, pri stroških gradnje pa smo na povprečju ali celo izpod. V cestogradnjo vlagamo manj od povprečja. Nimamo še kompletne mehanizacije in organizacija izvajanja del ne odgovarja.

Da bi šli tudi pri našem podjetju s cestogradnjo vzporedno s časom naprej, se bo potrebno držati sledečih navodil:

- nadaljevati z začetim programiranjem, oziroma še pospešiti izdelavo perspektivnega programa,
- poleg projektov izdelati tudi investicijske programe, da se na njihovi osnovi določi vrstni red gradenj,
- nabaviti še manjkajočo mehanizacijo, predvsem kompresorje in nakladalec,
- brez obotavljanja in odlašanja preiti na etapno gradnjo,
- brezpogojno in odločno koncentrirati gradnje tako, da se začne z gradnjo gotove faze naslednjega objekta šele potem, ko je predhodni objekt do iste faze že gotov,
- kot pogoj etapne in koncentrirane gradnje forsirati pri gradbenem obratu dve delovni skupini delavcev, od katerih ena gradi spodnji, druga pa leto dni za njo zgornji ustroj,
- ustrezno organizirati in v kratkem preiti na strojno vzdrževanje.

Poudaril bi še enkrat nujnost prehoda na etapno in koncentrirano gradnjo za kar imamo v letu 1967 idealne pogoje. Če namreč z eno skupino gradimo le spodnji ustroj na gotovih cestah, z drugo pa gradimo cesto Resa-Rog, kjer je spodnji ustroj delno zgrajen, v glavnem pa bo to le razširitev železnice in je spodnji ustroj že utrjen, nam ne bo potrebno čakati leto dni na utrditev spodnjega ustroja, kar bi bilo v primeru, če bi imeli za drugo leto le novogradnje.

Da ne bi prišlo do napačnega tolmačenja koncentrirane gradnje, naj bo še o tem nekaj besed. Pod koncentracijo gradnje ni mišljeno, da se mora graditi tako dolga cesta, da se bo delalo tam celo leto. Zaželen je res daljši objekt, je pa bistvo koncentracije v tem, da se z zadostno in koncentrirano mehanizacijo najprej konča en objekt in šele nato začne z gradnjo drugega, ne pa da premeščamo stroje iz objekta na objekt, zopet nazaj in to celo večkrat.

Z ozirom na to, da so gozdne ceste temelj za intenzivno gospodarjenje v gozdovih, in z ozirom na majhno gostoto produktivnih gozdnih cest na našem območju je nujno, da posvetimo gradnji cest veliko večjo pozornost kot doslej, saj se vložena sredstva v te namene začnejo vračati dokaj hitro, največkrat pa že isto leto.

Ing. Danilo Kure

## NOVE TABELE ZA UGOTAVLJANJE STORILNOSTI PRI MOTORNI ŽAGI

---

V izkoriščanju gozdov kot sekundarni panogi gozdarstva se je nekako pred petimi leti začelo intenzivno proučevanje dela. Plod tega dela je danes skoraj popolnoma obdelana metodologija dela oziroma tehnični proces sečnje in izdelave gozdnih sortimentov iglavcev z vsemi fazami in podfazami, kakor tudi proučevanje vseh faktorjev in njih medsebojnih odnosov. Poleg navedenega je obdelana tudi metodologija snemanja vseh teh faz in faktorjev z namenom, da bi vse skupaj služilo ugotavljanju norm, katere omogočajo pravilno nagrajevanje delavcev po vloženem delu, sposobnosti in doseženem uspehu. To je posebno važno za formiranje stalne delovne sile in utrditve zaupanja napram delu z motorkami.

Tudi pri nas smo nehali z iskustvenim ugotavljanjem učinka, da vplivamo na storilnost delavca. Naš kolektiv se je delno poslužil znanstvene metodologije in lastnega snemanja učinka, da smo prišli do lokalnih tabel učinkov. Lahko rečemo, da imamo tudi prve rezultate in podatke, da lahko razvijemo, izboljšamo in izpopolnimo lastne tabele.

Kakor smo se pri nas v Sloveniji lotili proučevanj dela, tako so to storili tudi v ostalih republikah za svoje prilike z več ali manj obsežnimi metodami proučevanj dela, organizacije itd.

Pred kratkim je izdala "Tehnična knjiga", Beograd (avtor ing. Ratomir Krstič) Tabele za ugotavljanje norm izdelave in potrošnje goriva in maziva v sečnji in izdelavi gozdnih sortimentov bukve, jelke in smreke z enoročno motorno verižno žago.

Izdelavo teh tabel je omogočila kopica podatkov, do katerih so prišli z obsežnim snemanjem vseh delovnih operacij pri sečnji in izdelavi gozdnih sortimentov in z raziskavo zakonitosti posameznih faktorjev glede njihovih medsebojnih odnosov in vplivov v različnih pogojih dela in z različnimi motorkami v različnih organizacijah delovne skupine.

Zaradi številnih elementov je uporaba teh tabel v praksi široka. Njena uporabnost se kaže tako v pravilni pripravi proizvodnje in odrejanja tehnološkega procesa proizvodnje v sečnji in izdelavi gozdnih sortimentov, kakor tudi v realnem planiranju in možnosti spremljave proizvodnje. Prednost teh tabel se kaže v možnosti uporabe na različnih mestih in pogojih dela, kar jim daje pečat univerzalnosti. Ko se namreč ugotovi odstopanje lokalnih pogojev dela od tabel, se odstotek razlike vzame kot koeficient korekture. Vsebina knjige je naslednja:

1. Tabele za ugotavljanje norm za sečnjo in izdelavo buke, za skupino treh ali štirih delavcev,
2. Tabele za ugotavljanje norm za sečnjo in izdelavo smreke, jelke, za zimsko in letno sečnjo ter za skupine štirih in petih ter pet in šestih delavcev,
3. Tabela vplivov sedemurnega delovnega dne,
4. Tabela vplivov % hlodovine,
5. Tabela vplivov bonitete sestoja
6. Tabela vplivov % razvoja mehanizacije
7. Tabela vplivov znanja motorista,
8. Tabela za postavljanje organizacije dela, za iglavce in listavce,
9. Tabela potrošnje goriva in maziva, za iglavce in listavce,
10. Tabela za ugotavljanje direktnih stroškov sečnje in izdelave 1 m<sup>3</sup> gotovega gozdnega sortimenta ali 1 efektivne ure za bukev, smreko in jelko,
11. Navodila za uporabo.

Kot je že poudarjeno so te tabele proizvod obsežnega dela na snemanju in predstavljajo novost v odnosu na dosedanjo prakso. Seveda pa niso tudi popolnoma idealne. Pomanjkljivost imajo v tem, ker se odstopanja dajo zagovarjati s spremembo pogojev, katerih je ogromno. Razlikujejo se od naših, ki se uveljavljajo v Sloveniji po vходу v tabele. Pri nas je vhod kubatura srednjega drevesa, v opisanih tabelah pa srednji prsni premer. Mislím, da je ing. Kovač dokazal, da je norma funkcija kubature srednjega drevesa ne pa srednjega prsnega premera drevesa. Ko je v Sloveniji raziskava tekla v tej smeri smo se tudi mi prvotno ukvarjali s srednjim premerom in ga na koncu opustili.

Opisane tabele so vsekakor interesantne tako za uporabo, kakor tudi za primerjavo.

Ing. Rade Kalinovič



PRVA OBNOVA (REVIZIJA) GOZDNOGOSPODARSKEGA NAČRTA ZA  
GOZDOVE V ZASEBNI LASTNINI

---

V Dolenjskem gozdnogospodarskem območju se je pristopilo k urejanju gozdov v zasebni lastnini leta 1954. Prvi osnovni gozdnoureditveni načrt za gozdove v zasebni lastnini je bil sestavljen za gozdnogospodarsko enoto STRAŽA-TOPLICE. Po tem načrtu se je v gozdovih predmetne gozdnogospodarske enote gospodarilo dvanajst let in sicer od 1955. leta do vključno 1966. leta. Izvajalec gozdnoureditvenega načrta se je v navedenem obdobju trikrat menjal. Prvi izvajalec je bila Gozdarska poslovna zveza, sledila ji je Kmetijska zadruga in v zadnjih dveh letih Gozdno gospodarstvo.

Praviloma bi se bilo moralo pristopiti k obnovi (reviziji) gozdnogospodarskega načrta, gospodarske enote STRAŽA-TOPLICE po preteku desetih let, to je 1964 leta. Ker pa je bila do leta 1964 urejena le slaba polovica gozdov v zasebni lastnini, se je dalo prednost osnovni ureditvi. Tako se je pristopilo k prvi obnovi gozdnogospodarskega načrta, predmetne gospodarske enote 1966 leta.

Pri osnovni ureditvi je obsegala gozdnogospodarska enota STRAŽA-TOPLICE 3425 ha gozdov in je bila razdeljena na 26 oddelkov, s povprečno velikostjo 132 ha. V okviru oddelka pa je bila po lastništvu ugotovljena lesna zaloge, določen prirastek, etat in obseg gozdnogojitvenih del. Izolirane gozdne parcele SLP<sub>1</sub> in SLP<sub>2</sub> so bile pri tej ureditvi le površinsko evidentirane, ker se je predvidevalo, da bodo le-te obdelane v posebnem gozdnogospodarskem načrtu.

Pri obnovi gozdnogospodarskega načrta, za gospodarsko enoto STRAŽA-TOPLICE, katera se izvaja letos, so upoštevana priporočila in tozadevni predpisi o izvajanju ureditvenih del in sestavi obnovitvenega gozdnogospodarskega načrta.

V skladu s prednjim so izvršene v primerjavi z osnovno ureditvijo določene spremembe in sicer v obsegu gospodarske enote, zajetju vseh gozdov ne glede na lastništvo, notrajni razdelitvi na oddelke, izmeri lesne zaloge, določitvi prirastka, etata in obsega gozdnogojitvenih in meliorativnih del.

Obseg gospodarske enote se je deloma skrčil, zaradi delne izločitve gozdov v katastralni občini Döbindel, kjer je arondacija v polnem teku, z gozdovi pa gospodari Gozdni obrat Novo mesto. Absolutno pa se je obseg povečal zaradi priključitve gozdov SLP<sub>1</sub>, ki so tvorili samostojno gosdnogospodarsko enoto DRGANJA SELA, priključitve izoliranih gozdov SLP<sub>1</sub> in SLP<sub>2</sub>, priključitve do sedaj neurejenih gozdov v zasebni lastni- ni v k.o. STARE ŽAGE in priključitve površin, že osno- vanih in predvidenih za osnovanje intenzivnih nasa- dov v k.o. PODTURN, POLJANE in STARE ŽAGE.

Površina gospodarske enote znaša sedaj 3.800 ha in je razdeljena na 129 oddelkov, povprečno znaša površina oddelka 29 ha. V primerjavi z osnovno ureditvijo je se- danja povprečna površina oddelka 4.5 krat manjša od pr- votne povprečne površine oddelka. Lesna zaloga je ugo- tovljena po oddelkih in ne po parcelah, kakor je bila pri osnovni ureditvi.

Pri sestavi obnovitvenega (revizijskega) gozdnogospodar- skega načrta bodo določeni oziroma predvideni: prirastek, etat, gozdnogojitvena in meliorativna dela po oddelkih in ne po parcelah, kot so bili v osnovnem gozdnogospodar- skem načrtu.

Z gozdovi predmetne gozdnogospodarske enote gospodarita dva gozdna obrata: STRAŽA in FODTURN. Gozdni obrat Stra- ža gospodari z gozdovi, ki se nahajajo v območju katast- ralnih občin: Gor. Polje, Gor. Straža, Prečna, Jurka vas in Vel. Podljuden s skupno površino 1.700 ha. Gozdni ob- rat Podturn pa gospodari z gozdovi, ki se nahajajo v ob- močju katastralnih občin: Podturn, Poljane, Stare žage, Dol. Toplice in Dobin dol s skupno površino 2.100 ha.

Imenovana izvajalca obnovitvenega (revizijskega) gozdno- gospodarskega načrta bosta morala predvidene etate po oddelkih porazdeliti na posamezna lastništva. Način in prioriteto koriščenja etata pa bosta morala prilagoditi tako, da bosta ta najugodnejše vplivala na izvajanje pred- videnih gozdnogojitvenih in meliorativnih del.

Izvajalca obnovitvenega gozdnogospodarskega načrta, bos- ta imela tokrat težavnejšo nalogo, ker bosta morala predvi- deni etat za oddelek porazdeliti na posamezne lastnike v okviru oddelka. Ker pa so oddelki sorazmerno majhni je tudi število lastnikov manjše, zato bo lažje porazdeliti etat na te.

Bolj načrtno in kakovostno pa bosta lahko izvajala izvajalca gozdnogospodarskega načrta gozdnogojitvena in meliorativna dela.

Ing. Danica Belopavlovič

xXx

### OSNOVANJE NASADA "JELŠEVSKA GMAJNA"

Z intenziviranjem degradiranih površin se je pričelo na področju sedanjega gozdnega obrata Trebnje v letu 1959 in to na področju selske gmajne, kjer je danes nasad na površini 14 ha in v cerovški gmajni, kjer je sedaj nasad 9 ha.

Naslednji in mnogo težji objekt pa smo pričeli obdelovati leta 1961 na področju Jelševca, tako imenovana "Jelševska gmajna". O omenjenem nasadu nameravam opisati težave in uspehe.

Sam objekt "Jelševska gmajna" je oddaljen od Trebelnega 6 km. Leži na nadmorski višini 400 m. Teren je zelo valovit, po sredini nasada poteka globoka dolina.

V katastru se je objekt vodil pod parc. št. 299 k.o. Jelševca - pašnik. O kakem pašniku pa ni bilo sledu, saj je cela površina bila zaraščena z grmovjem, predvsem črnim trnom, lesko in nekvalitetnim gabrovim panjevcem.

Vaščani vasi Jelševca so bili zelo navezani na gmajne, saj so tam lahko nemoteno sekali kolje in drug les za kurjavo. Vsled tega je bilo treba sklicati več sestankov s prizadetimi, da smo končno našli sporazumno rešitev, da se 13 ha gmajne intenzivira, 1 ha pa se odmeri in pusti še nadalje v last vasi.

Gozdarsko osebje obrata je nato naredilo načrt premene. Narejene pa so bile tudi pedološke raziskave tal, katere je izvršil Hmeljarski inštitut iz Žalca. Na podlagi pedoloških analiz tal in ostalih indikatorjev, smo določili vrsto sadik.

Ko smo pričeli s pripravo tal, smo bili neljubo prese-  
nečeni, ker je bilo grmovje mnogo bolj trdovratno, ka-  
kor smo pričakovali. Norma za pripravo je bila prvotno  
6 a. a na podlagi poznejših merjenj smo bili prisil-  
jeni, da smo norme znižali na samo 3 a. Pri pripravi  
tal smo puščali posamezna lepša gabrova drevesa, za del-  
no zasenčenje tal, kar pa se je v naslednjih letih po-  
kazalo kot neumestno, saj je sneg polomil osamela dre-  
vesa in smo imeli dodatne stroške, da smo jih posekali  
in odstranili z nasada.

Da smo vsaj delno krili povečane in nepredvidene stroš-  
ke priprave, smo vse uporabno drevje oklestili in izde-  
lali drva za oglje. Na celotni površini, to je na 13  
ha smo izdelali 350 prm oglarskih drv, kar tudi dokazu-  
je v kakšnem stanju je bila gmajna. Zaradi težke prip-  
rave in pomanjkanja sadik smo delali v etapah skozi  
3 leta.

Na podlagi že prej omenjenih analiz smo določili dreves-  
ne vrste za pogozdovanje in sicer, po dolinah in na mes-  
tih, kjer so globoka humozna tla smreke, na izpostavlje-  
ne grebene zeleni bor in macesen, na močvirnem delu pa  
jelšo in 1000 kom rdečega grasta. Ker nismo imeli dovolj  
lastnega sadilnega materiala, smo bili prisiljeni, da  
nabavimo sadike od drugih. Smreko smo poleg lastne, do-  
bili še iz Črnomlja in delno iz drevesnice GO Mokronog.  
Zeleni bor pa je bil ves iz lastne proizvodnje v dreves-  
nici Zapuže in Gradišče.

Zaradi obilice korenin smo imeli tudi težave z orodjem.  
Preizkusili smo več orodij, dobre uspehe smo pričakova-  
li od "krtov" (na eni strani matika, na drugi sekira).  
Žal se to orodje sploh ni obneslo in to iz dveh razlogov.  
Bili so pretežki in izdelani iz izredno slabega materi-  
ala, saj so se stalno krivili. Za izkop jam so se najbolj  
obnesle tako imenovane rovnice, ki so močno podobne ces-  
tarski motiki (podobne je v letošnjem letu nabavilo GG  
Novo mesto). Za sajenje smo kopali jame 40 x 30 cm in to  
4500 do 5000 kom na ha, kar kaže na klasičen način pogo-  
zdovanja.

Še beseda, dve o sadilnem materialu. V večini smo upo-  
rabljali sadike 2/2. Vsa smreka lastne proizvodnje je  
bila 2/2 in visoka nad 30 cm z močnim koreninskim sis-  
temom. Sadike iz drevesnice v Gradacu so bile 3/0,  
visoke nad 50 cm, a koreninski sistem slabo razvit, bile  
so preforsirane z umetnimi gnojili.

V naslednjih letih se je pokazalo, da so sadike z močnim koreninskim sistemom, čeravno manjše, kmalu dohitele preforsirane in jih celo prehitete, saj so že v prvem letu po sajenju prirasle v povprečju 6 cm, dočim so sadike 3/0 le 2 cm, odnosno so le životarile. Smreka je povprečno priraščala takole: V 1. letu 6 cm, v 2. letu 15 cm, v 3. letu pa 25 do 50 cm, kar je nekako veljalo tudi za naslednja leta. Zelo lepo prirašča macesen (tudi 1 m) in rdeči hrast, kjer je izmerjen največji letni prirastek 1.7 m. Rdeči hrast smo nabavili v drevesnici Dobruška vas. Lep višinski prirastek ima tudi črna jelša, katero smo morali nakoliti. Isto velja tudi za macesen, ker bi ga sicer polomil sneg.

Prirastek se je povečal v povprečju za 10 cm, odkar smo pričeli v letu 1965 dognojevati z nitrofoskalom. Gnojili smo le smreko in bor, in še to na delu s slabšim rastiščem.

Nega nasada je vsled močnih poganjkov iz panja draga. Posamezne dele nasada smo morali obžeti tudi 3 x, okrog 2 ha pa celo 4 x letno, ker so koprive dobesedno prek-rile vse sadike. To dokazuje, da je potrebno na takih rastiščih saditi močne sadike z dobrim koreninskim sistemom, da lahko enakopravno stopijo v borbo s koprivo in ostalim plevelom. V petem letu smo morali že pričeti s čiščenjem nasada. Intenzivna negovalna dela bodo potrebna le še leto ali dve, ker so se sedaj sadike že priborile primat in postopoma preraščajo plevel, kar je že uspelo rdečemu hrastu, macesnu in jelši.

Janez Bukovec

## Z A N I M I V O S T I

Nega kultur se sedaj še vedno v glavnem sestoji iz plevljenja (obžetve) in rahljanja zemljišča. Tak način nege zahteva veliko delovne sile. V iskanju za cenejšim in hitrejšim načinom nege kultur so bili izvršeni poizkusi novih metod in ukrepov v kulturah bora in macesna. Na podlagi rezultatov na poizkusnih ploskvah je dognano, da na rast glavnih vrst iglavcev zelo učinkovito deluje gnojenje z mineralnimi dušikovimi in delno fosfornimi gnojili. Z gnojili se nadomesti tudi rahljanje zemljišča. Gnojenje z mineralnimi gnojili je 2 - 4-krat cenejše od enkratnega in 4-8-krat od dvakratnega rahljanja. Kjer je zemljišče dovolj vlažno in kjer manjka delovne sile mora gnojenje postati eden od osnovnih ukrepov za nego kultur.

(Povzeto po Zelenem biltenu iz časopisa Lesnoje Hozjajstvo, Moskva. Pripomba: Enake izkušnje smo pridobili tudi na našem podjetju, kjer že nekaj let precej masovno gnojimo novoosnovane gozdne nasade).

Strokovnjaki FAO-ja so izračunali, da na svetu letno uničijo insekti 55 milijonov ton žita, kar bi zadostovalo za kruh 250 milijonom ljudi za 1 leto.

Pot do iznajdbe novega kemičnega zaščitnega sredstva za rastlinstvo je zelo dolga. Traja namreč 5 - 7 let in stane od 4 do 12 milijonov DM. Možnosti pri poizkusih so zelo majhne, saj je treba preizkusiti povprečno 10.000 kemičnih snovi predno uspe dobiti za prakso eno samo uporabno zaščitno sredstvo. (Izjava strokovnjakov na neki tiskovni konferenci).

OBISKALI SO NAS NAZARČANI IN CELJANI

Glas o velikih naporih, ki jih naše podjetje vlaga v obnovo degradiranih gozdov, zlasti pri osnovanju intenzivnih nasadov iglavcev, se je že močno razširil po Sloveniji. Naše nasade si je ogledalo že precej raznih ekskurzij, katerih udeleženci so se na lastne oči prepričali, da smo na tem področju dosegli že prav lepe uspehe. Tako je bilo v dneh 1. in 2. septembra pri nas 7 predstavnikov Gozdnega gospodarstva Nazarje, dne 7. novembra pa 16 predstavnikov Gozdnega gospodarstva Celje. Obakrat so si gostje ogledali nekaj večjih nasadov (Vahta, Mlake, Lokve, Bojanci, Sredgora) in drevesnic (Podturn, Gradac, Lokve). Predvsem jih je zanimalo, kakšne rezultate smo dosegli z dognojevanjem, s startnim gnojenjem in z vzgojo sadik v drevesnicah. Izkušnje, ki smo jih ob tej priliki izmenjali so bile zelo koristne, najvažnejše pri tem pa je to, da so gostje spoznali, da bi bilo zares koristno zbirati sredstva in jih vlagati v take investicije, kot so naši intenzivni nasadi. Vsi so si bili edini v tem, da tako obsežna biološka vlaganja presegajo finančne možnosti podjetja, zaradi česar bi bila potrebna pomoč v obliki kreditov od drugod.

J.P.

xXx

Nadaljevanje

POTOVANJE V SEVERNO ITALIJO

Prespali smo v hotelu "Bologna" v bližini železniške postaje. Drugo jutro smo se z avtobusom, ki mu je nekdo ponoči v lak napraskal napis "Tyrkie" (čuden izraz simpatij?), odpeljali na sedež instituta, ki je precej oddaljen od središča na robu Torina. Zgradba prvotno ni bila namenjena institutu, temveč le kot velika stanovanjska vila. V njej ima sedaj svoje prostore kakih 7 - 8 inženirjev oz. po italijansko doktorjev, od katerih je samo eden gozdar, vsi drugi pa so kmetijci. Poleg vile so gospodarska poslopja, med drugimi lopa za stroje in

posebna hladilnica za seme in sadike. Stavba instituta leži na hribčku ob desnem bregu reke Pada. Drevesnica v neposredni bližini je, čeprav ne velika (ca 1 ha), zaradi razgibanega terena na pobočju, razdeljena na več delov po terasah. Razporeditev gredic, način setve in sadnje so podobni kot v bivših naših malih drevesnicah. To je pri njih tudi razumljivo, ker se jim v tej drevesnici ne gre toliko za masovno proizvodnjo, kot za preizkušnjo različnih drevesnih vrst, različnih provenienc in različnega ravnanja. V drevesnici tako specialisti, pedologi, biologi, genetiki s prakso razširjajo svoj studij.

Tla v drevesnici so glinasto (40%) ilovnata (30%) s primesjo peska (30%), precej težka. Začudila nas je predvsem velika skrb za odvod vode, za katerega smo mislili, da je odveč na pobočju, od koder se bi voda lahko odtekala. Toda izkušnje jih uče, da je rast veliko boljša, odkar je na ta način zmanjšana vlaga (Slabi drenaži pripisujejo tudi večji napad parazitnih glivic (*Pythium*, *Phytophthora* i.dr.).

V drevesnici gnojijo s hlevskim gnojem (30 ton/ha) in z mineralnimi gnojili (8 q superfosfata, 3 q kalija, 1 q amonijevega sulfata). Ob setvi semena natrosijo v jarke (zlebičke) tudi šoto. Za izboljšanje tal dodajo zemlji oz. kompostu listje (komposta, ki nastane z mešanjem plevela, se bojijo, ker je tako možno prenesti z njim v drevesnico tudi seme plevela). Plevel uničujejo s kontaktnimi herbicidi in ga ne pobirajo in ne odnašajo z gredic. Smatrajo, da korenine uničenih zelišč izboljšujejo strukturo tal, dočim z odnašanjem plevela odnesemo tudi vrhnjo, najboljšo plast zemlje.

Ker je to institutova poizkusna drevesnica je razumljivo, da je v njej pestra izbira drevesnih vrst in sicer največ borov. Najmočnejše je zastopan zeleni bor (*Pinus strobus*), s katerim je zasajena tudi večina dosedanjih nasadov. Veliko si obetajo tudi s križanjem *P. strobusa* s *P. excelsa*. Ker ima drugi močnejše korenine, ki tudi segajo globlje, pričakujejo od križanca še večjih prirastnih sposobnosti in pa večjo prilagodljivost na apnenčastih, suhih tleh. Ker so v drevesnici bore pravkar izkopali, smo imeli priliko tudi sami prepričati se o znatni razliki v razvoju koreninskega spleta med vrstama *P. strobus* in *P. excelsa*. Kasneje so nam pokazali v nekem okrog 30 let starem sestoju zelenega bora nekaj primerkov križancev, ki so bili v prsni višini za 1/3 do 1/2 debelejši od povprečne debeline *P. strobusa*.



V drevesnici gojijo tudi subtropske vrste borov n.pr. P. Taeda in P. Elioti. Oba sta občutljiva na mraz spomladi in jeseni, če ne olesene in jih zato pokrivajo. Za pokrivanje v tej drevesnici pa tudi v drugih, ki smo jih videli pozneje, porablja debelo plast orlove praproti privzdignjeno od tal. P. Taeda uspeva tudi na težki, kisli zemlji in hitro raste, sadike stare 2 leti (1/1) so bile visoke 50-60 cm. Preizkušajo dve provenienci, eno iz ZDA in drugo iz Južne Afrike. Manj občutljiv na mraz je P. nigra Brutia-Karakuz, ki so ga dobili iz Turčije in P.n. calabrica.

V drevesnici je ledenica za shranjevanje sadik in semenja. Sadike, ki jih jeseni izkopljejo razpostavijo v ledenici na police in pokrijejo z mahom. V ledenici vzdržujejo temperaturo 2°C in 100 % relativno vlago. Ker je v takih pogojih transpiracija majhna, je rahlo ovlaževanje potrebno le vsakih 14 dni. S takimi sadikami imajo pri pogozdovanju najboljše rezultate.

Na poizkusnih ploskvah raziskujejo zeleni bor različnih provenienc. Kot pri nas, se je v prejšnjem stoletju ta bor tudi v Italiji razširil po parkih in so ti zato v največji meri dajali seme iz katerih imamo danes nasade, ki tudi že semenijo. Med drugim jih je zanimalo, kolikšne so razlike v rasti, zaradi različne proveniencie in razlike med bori iste proveniencie. Ugotovili so, da so razlike v prirastu med posameznimi individui znotraj iste proveniencie večje, kot razlike med različnimi proveniencami. Proveniencie, ki niso interesantne za masovno proizvodnjo škartirajo.

Poreklu semena posvečajo veliko pozornosti. Nabirajo ga ali delavci instituta ali ga nakupujejo od privatnikov, za večje nabave pa se obračajo na specializirana italijanska in inozemska podjetja (ZDA, Afrika, Švica, Kanada, Japonska, Indija i.dr.). Tako dobijo veliko število primerkov iz vsega sveta različnih genetskih lastnosti, izmed katerih izbirajo najboljše z ozirom na klitje, na odpornost in hitro rast. Vseskozi - od semena preko sadike v drevesnici pa do nasada vodijo strogo kontrolo proveniencie in natančno kartoteko. S kontrolo sadik v nasadih žele ugotoviti med drugim, če sadike, ki prednjačijo v rasti v drevesnici, tudi kasneje hitreje priraščajo. S sadikami ustrezne proveniencie in kvalitete gredo na teren s popolno sigurnostjo.

Lesni institut v Torinu se je odločil za pospeševanje iglavcev predvsem iz dveh razlogov in sicer zaradi splošnega pomanjkanja lesa v Italiji in tudi zato, ker so na razpolago ogromne površine zemljišč. Računajo, da je okrog 3 milijone ha opuščениh kmetijskih površin. Če bi zasadili le eno desetino in bi znašal prirastek le 10 m<sup>3</sup>/ha, bi dobili letno 3 milij. m<sup>3</sup>, to je polovico toliko, kot sedaj producirajo vsi italijanski gozdovi. Nasade snujejo in jih bo še treba tudi na površini 80.000 ha, kjer je zaradi kost. raka (*Endothia parasitica*) izginil kostanj. Ker so zemljišča večinoma v privatni lasti, snuje institut nasade v prvi vrsti na svojih ali pa na površini, ki so last države. Privatniki ponavadi zemljiščem, ki jim sicer nič ali bore malo dajejo, dvignejo ceno, kakor hitro opazijo interes kupcev.

Nedaleč od instituta, tudi na desnem bregu Pada, je hrib, s katerega je prelep razgled na Torino in po dolini Pada, na vzhodu in severu pa na venec 3.000 m in več visokih v sneg odetih gorskih velikanov. S svojo značilno obliko izstopa Monte Viso (preko 3.800 m), še dalj pa je viden M. Blanc (4.810 m).

Tu smo si ogledali znamenito baziliko Supergo, kupolnate oblike, zgrajeno v 18. stoletju, ki je znana predvsem po grobnici pod cerkveno ladjo, v kateri je pokopanih 5 kraljev, 8 kraljic in več princes ter princev. V grobnici so še prosta mesta za krste, že v naprej določene za še živeče potomce kraljevskih rodbin. Pri baziliki je tudi samostan, v katerem so nam kot posebnost pokazali obednico s portreti 263 papežev, menda vseh, ki so se dosedaj zvrstili. Superga je znana tudi po nesreči, ki se je v njeni bližini dogodila 2. maja 1949, ko je namreč z letalom treščila na tla kompletna italijanska nogometna reprezentanca. Na mestu, kjer se je zrušilo letalo je postavljen spomenik.

Ja.P.

VRNILI SMO OBISK SLOVAŠKIM LESARJEM

Nihče med nami si še ni spomladi letos mislil, da bomo dolenjski gozdarji v letošnjem letu potovali v ČSSR. Vse je prišlo tako spontano. To je obenem tudi dokaz, kako hitro se da v današnjem času organizirati ekskurzijo. Če so le ljudje zato. Sicer pa moram povedati, da je pobuda za to izmenjalno ekskurzijo prišla od naših kolegov iz Slovaške.

Kot je znano so nas lesarji iz "Preglejke" v Žarnovicah in iz njenih obratov v okolici, obiskali v juniju letos. Bili so tudi v našem počitniškem domu ob morju v Novigradu. Mi smo jim obisk vrnili v septembru. Kot je bilo že prej dogovorjeno je polovica udeležencev bila od Novolesa, polovica pa od GG Novo mesto. No, in vtise s te ekskurzije bi sedaj rad, kolikor se mi bo to posrečilo, nanizal v tem potopisu.

Ko me je nekaj dni pred odhodom urednik našega "Dolenjskega gozdarja" pobaral naj dobro odprem oči in prisluhnem, da bom lahko kaj napisal <sup>za</sup> naš list, si niti mislil nisem, kako težke naloge sem se lotil. Pa ne, da ne bi imel kaj napisati. Ravno nasprotno! Prelepih vtisov in zanimivih pripetljajev je toliko, da se bojim, da ne bom mogel vsega "registrirati". Sicer pa mi je nekdo od udeležencev v šali zagrozil, da bodo, če bom kaj izpustil, izhajali še dodatki.

Za dobro razpoloženje in optimizem je pri odhodu poskrbelo že vreme. Čeprav je bilo pred tem deževno, je bil tisti petek 2. septembra prekrasen sončen dan. Po tihem smo upali, da bo tako vse dni naše 8-dnevne ekskurzije. Na pot smo, ne vem zakaj, krenili preko Ljubljane in Ptujja. Zlobni jeziki so trdili, da zaradi nakupa nekaj steklenic slivovke v ptujski "Petoviji", s katero pa potem ni bilo nič.

Bila je že trdna tema, ko smo nekaj kilometrov iz Ptujja zbudili iz sladkega sna na cesti nekega dobrovoljčka. Ta se je potem med smehom domačinov s kolesom vred hitro preselil v graben ob cesti. Le dobrim zavoram in hitremu refleksu našega šoferja se ima zahvaliti, da jo je tako poceni odnesel.

Tako smo v grad Borl prispeli precej pozno zvečer. Tu smo imeli večerjo, prenočišče in izdaten zajtrk. Vse to je bilo organizirano zato, da bi startali na pot preko meje čimbolj spočiti. Pri meni na žalost namen ni bil dosežen. Orkester v dvorani je igral tako lepo, predvsem pa zelo naglas, da v postelji nisem mogel zatisniti očesa do rane zore. Menda je bilo z vsemi tako, katerih okna sob so bila obrnjena na grajsko dvorišče.

Drugega dne že ob 5.30<sup>h</sup> je naš "sladki avtobus" odrinil proti meji. Zakaj sladki mislim, da ni potrebno razlagati. V Čakovcu je bilo še 15 minut postanka. Tu so se dokončno izoblikovale zaloge čokolade, kakaa, slivovke in drugega v ČSSR konjunktornega blaga. Pettisočaki so se zmenjali v stotake in kadilci založili s cigaretami za lastno uporabo in še kaj čez. Ni ga lepšega, kot ponuditi komu domači tobak. Koliko znanstev in prijateljstev je že bilo sklenjenih ob "vlečenju dišeče travce".

Težko otovorjeni z dobrotami, kot, da gre za dedka Mraza, smo prispeli na mejo. Na naši strani smo formalnosti opravili kar v avtobusu, Madžari pa so nas povabili na prosto. Vendar je tudi tu šlo po hitrem postopku. Razdelili so nam le neke anketne liste.

Fokrajina v Madžarski je precej enolična. Kmalu so se organizirale tarbkaške partije, ki so potem ves čas, ki smo ga preživeli v avtobusu, pridno nabijale karte, Eni igralci so bili celo tako organizirani, da so imeli svojo stalno tajnico in sicer v osebi mlade inženirke Silvane. Tisti, ki smo se zanimali za okolico, smo lahko opazili obširna, kar dobro obdelana polja. Povsod raste sama koruza. V Madžarski je vsa zemlja v rokah precej mehansiranih zadrug. Vsak kmet ima le nekaj ohišnice. Drugače pa je Madžarska pravi raj za učence avto šole. Prometa, posebno z osebnimi avtomobili je zelo malo. Ceste pa so, vsaj tiste po katerih smo se vozili, vse dobre in asfaltirane.

Bolj zanimiva je postala pokrajina, ko smo prišli do Blatnega jezera. Neverjetno kako je dolgo. Ustavili smo se le v Siofoku, lepem letoviškem kraju ob jezeru. Najbližji parkirnemu prostoru je bil moderni hotel "Ambasador" in tja se je večina zatekla. Hotel je bil namenjen pretežno za tujce, katere tudi oskubejo kot je njihovim žepom primerno. Tudi nas, ki smo precej korajžno sedli na visoke stole pred točilno mizo, so obrali za tistih nekaj forintov, ki smo jih premogli. Saj je pivo, resda Plzensko, veljalo kar 18 forintov ali nekaj nad 1000 S din.

Budimpešto smo si ogledali zelo na hitro. Že tista kratka ura pa je bila dovolj, da smo se prepričali, da je to res staro, spomenikov in drugih zgodovinskih stavb polno mesto. Fogrešali pa smo za tako veliko mesto tistega značilnega velemestnega vrveža. S trdnjave, ki se dviga na hribu nad mestom je bil prekrasen razgled na Donavo in oba dela mesta. Na tem kraju je tudi velik spomenik padlim ruskim vojakom osvoboditeljem mesta. Zakrožili smo še malo po mestu mimo Nep stadiona do železniške postaje. Tu smo lahko videli kako cvete črna borza. Večja skupina naših se je postavila v vrsto pred menjalnico. Čez trenutek se je pojavil nek možakar in ponudil ugodnejši tečaj menjave. Seveda je vrsta pred uradno menjalnico hitro izginila in se preselila k "leteči banki". Šudno se nam je zdelo, da se je vsa ta črna menjava vršila tako javno. Sicer pa je vsak zamenjal bolj malo denarja; za kakšno razglednico ali pivo.

Madžarsko-Čehoslovaško mejo smo prekoračili pri Komarnem. Tu nas je že čakalo zastopstvo naših gostiteljev, ki so nam s črno "Tatro" prišli nasproti. Fan Suran, katerega poznam že od prvega srečanja, se je preselil v naš avtobus in nam bil za vodiča. Ta del Slovaške je precej podoben Madžarski. Sama ravnina posajena s sladkorno peso in koruzo. Stavbe z vidnim panonskim pečatom so bile vse enake. V začetku je bolj slabo kazalo, da bomo imeli priliko videti kakšne turistično zanimive predele. Tudi gozdov ni bilo.

Pozno zvečer smo se ustavili pred upravno stavbo "Preglejka" v Zarnovicah. Utrujene in precej sestradane so nas pričakale obložene mize v jedilnici tovarniške menze. Ta večer smo se tudi vsi podpisali v knjigo prijateljstva med tovarno "Preglejka" in obeh naših podjetij. Res svečan trenutek in pozornost. Prenočiti so nas peljali v okoli 15 km oddaljene Sklene Teplice, zdraviliški kraj, precej podoben našim Dolenjskim Toplicam.

Točno po programu naše ekskurzije smo se drugo jutro odpeljali proti Nizkim Tatram. Glede programa moram povedati, da je bil prirejen tako, da se je strokovni del začel šele tretji dan našega bivanja na Slovaškem. V začetku so nam gostitelji hoteli pokazati svoje naravne lepote. Pan Suran ter naša stalna spremljevalka Milka sta nam hotela prav vse pokazati. Tako smo se znašli tudi v hotelu "Partizan", veliki stavbi v rekreacijskem

centru, nedaleč od podnožja Nizkih Tater. Tu smo imeli kosilo, nato pa nas je avtobus zapeljal do hotela Srdiečko, kjer je obenem tudi spodnja postaja sistema žičnic, ki peljejo na vrh pogorja. Za nas je bilo veliko presenečenje, da imajo Slovaki tako vzorno urejene žičnice-sedežnice. Do vrha 2025 m visokega Chopoka smo morali dvakrat prestopiti. Vendar pa je to presedaenje šlo zelo hitro. Pogled s sedeža med vožnjo je bil čudovit, izredno doživetje. Nizke Tatere so po svojem izgledu nekaj posebnega, saj vrhovi gora niso zaojstreni kot naše planine ampak lepo zaobljeni. Vsljed tega morajo biti tu pozimi idealna šmučišča. Med vožnjo na vrh smo prešli skozi vse pasove rastiinstva. V nižini mešan gozd iglavcev in listavcev, ki ga <sup>je</sup> počasi zamenjavalo ruševje, nato pa trave, na vrhu pa so bile le skale.

Še večje je bilo naše presenečenje, ko smo se na drugi strani prav tako z žičnico zapeljeli v dolino, kjer nas je že čakal naš avtobus.

V turistične lepote in znamenitosti Nizkih Tater spada vsekakor tudi Demánovska jaskina (jama). Kdo bi se nadejal, da so kraški pojavi znani tudi v Tatrah. Naši gostitelji so nam zatrjevali, da je jama prav tako lepa kot Postonjska. Zanimalo nas je, kako res je.

Jama je res prekrasna s čudovitimi kapniki in podzemnimi kanioni ob reki Demánovki. Nekakšna kombinacija postonjske in škocjanskih jam, seveda v malem. Vidi se, da si povsod prizadevajo, da bi prirodne lepote naredili dostopne turistom. Zadnje leto so morali Slovaki precej sredstev vložiti v izgradnjo turističnih objektov, zlasti hotelov. Tako je tudi ob cesti pred jamo zrastla lepa restavracija. Obenem je v njej tudi spodnja postaja žičnice, ki te zapelje do vhoda v jamo, ki leži višje. Zdi se mi, da je turizem na Slovaškem na dobri poti.

Se nadaljuje!

Ing.Klan

NAGRADE ZA NAJVIŠJE IN NAJDEBELEJŠE DREVO

---

Potem, ko je bil v letošnji drugi številki našega glasila objavljen razpis nagrad za najvišje in najdebelejše drevo, je uredništvo prejelo nekaj podatkov o takih drevesih, vendar pa je bilo pričakovati, da bo odziv večji. Ker se leto bliža že koncu in ker je zapadel tudi že sneg, je malo verjetno, da bi prišli še kakšni podatki. Zato naj bo v pričujoči številki razpis zaključen!

Doslej so bili objavljeni podatki o treh drevesih, do konca oktobra pa je uredništvo dobilo že podatke za 5 dreves. Le-ti so naslednji:

1. Pureber Stane iz GO Straža je na Brezovi rebri v oddelku 27a izmeril bukev z obsegom 457 cm ( $d = 145$  cm) in višino 30 m. Opisana bukev je v oddelku ostale še izpred vojne, zaradi starosti in vremenskih vplivov pa se ji je odlomil vrh.

2. Janež Franc, revirni gozdar iz GO Črnomelj nam je poslal naslednji dopis: "Odzval sem se vabilu, da poiščem najdebelejše drevo. Ne morem se pohvaliti z velikimi orjaki, ampak le s tem, kar premore naš gozd, s katerim gospodarimo. V oddelku 20 revirja Planina raste bukev, prsnega premera 116 cm ( $o = 366$  cm) in višine 33 m. Višina je bila izmerjena z letvo, po zunanjem videzu pa je bukev še zdrava.

V oddelku 31 revirja Planina raste jelka s prsnim premerom 121 cm ( $o = 380$  cm) in višino 27 m. Drevo raste na samem vrhu z nadmorsko višino 980 m. Jelka je zelo košata in večkrat služi delavcem za streho. Po zunanjem videzu je drevo zdravo".

3. Ing. Japelj Boštjan, referent za izkoriščanje gozdov na GO Straža nam je poslal naslednji prispevek:

"V revirju Soteska III. je najvišje drevo smreka v oddelku 9 pri semenskem sestoju in meri 46,5 m. Višino smo izmerili z instrumentom Blume-Leiso in z Bitterlichovim relaskopom.

V revirju Brezova reber I. je v oddelku 3 pod Frato drugo najvišje drevo na GO Straža. To je smreka visoka 45,7 m. Višina je bila izmerjena s Faustmannovim višinomerom".

Tako pride torej v izbor za nagrade 8 dreves. Pregled njihovih dimenzij je takle:

Drevesna vrsta	GO	Odd.	Prsni pr. cm	Višina m	Najditelj
1. Jelka	Straža	Soteska, 29d	175	32,5	Franc Čibej
2. Hrast	N.mesto	Hrib"odd.6"	192	26,5	Dane Novak
3. Bukev	Podturn	Fogorelec, 100/1	143	37,0	Franc Puhar
4. Bukev	Straža	Br.reber, 27a	145	30,0	Stane Fureber
5. Smreka	Straža	Soteska, 9	-	46,5	ing. B. Japelj
6. Smreka	Straža	Brezova r. 3	-	45,7	ing. B. Japelj
7. Bukev	Črnomelj	Planina, 20	116	33,0	Franc Janež
8. Jelka	Črnomelj	Planina, 31	121	27,0	Franc Janež

Z ozirom na propozicije razpisa objavljenih v drugi številki "Dolenjskega gozdarja", prejmejo po 3.000 S din nagrade tisti, ki bodo našli najvišje in najdebelejše drevo pri iglavcih in listavcih. Uredništvo je tako razdelilo 4 nagrade po 3.000 S din, ki jih prejmejo:

1. Franc Čibej, za najdebelejše drevo iglavcev
2. Dane Novak, za najdebelejše drevo listavcev
3. ing. Boštjan Japelj za najvišje drevo iglavcev
4. Franc Puhar za najvišje drevo listavcev.

Dobitnikom nagrad pristrčne čestitke!

Uredništvo



## KOLIKO STANE IZVOD "DOLENJSKEGA GOZDARJA"?

Morda se je že kdo od bralcev vprašal, koliko stane naše glasilo. Res je njegova oblika bolj skromna in se ne da primerjati z internimi glasili kakršna imajo nekatera druga gozdna gospodarstva v Sloveniji (postojnski "Gozdni gospodar", kočevski "KGP-aktualnosti"), vendar pa kljub temu služi svojemu osnovnemu namenu - informirati kolektiv. Poglejmo, koliko stane posamezni izvod našega glasila! Kalkulacija je naslednja (v starih dinarjih):

1. Karton za ovitek s kliširano sliko	38,3	din
2. Honorar za umetniško sliko	45,0	"
3. Vezava	72,8	"
4. Ciklostilni papir	53,6	"
5. Matrice	35,2	"
6. Razmnoževanje	15,6	"
7. Mast za ciklostil in odpadni papir	12,3	"

---

SKUPAJ: 272,8 din

---

V gornjih stroških ni upoštevano tipkanje matric in nekatera druga drobna dela.

Ker vsaka številka izide v 320 izvodih, znašajo stroški 87.296 S din za številko, pri šestih številkah v letu pa 523.776 S din.

xXx

Uredništvo

### ČLANI SINDIKALNE PODRUŽNICE UPRAVE SO POGOZDOVALI

V soboto 1. oktobra in v ponedeljek 10. oktobra so člani sindikalne podružnice uprave (v to podružnico spada tudi obrat za gozdarsko načrtovanje) visoko zavihali roke in prijeli za rovnice na objektu "Občice" na Gozdnem obratu Podturn. Namen akcije je bil pomagati pri pogozdovanju, ki ga je bilo letos na vseh obratih izredno veliko.

Marsikoga je po končani akciji bolel hrbet in tudi na prenekateri roki so se pojavili žulji. Kljub navajenosti fizičnega dela pa je bilo posajenih 4.700 komadov sadik smreke, kar predstavlja površino 1,53 ha.

Take akcije bi kazalo v bodoče posnemati.

REDKA ALI GOSTA SADNJA SADIK PRI OSNOVANJU KULTUR?

Ne samo pri nas, tudi pri nemških gozdarjih, ki so bili večinoma zagovorniki goste sadnje, se zadnje čase sprašujejo, če ni pregosta sadnja nepotrebno razmetavanje sadik in dela. Dočim pri nas sadimo 4500 do 5000 sadik smreke na ha, jih tam znatno več. Sedaj pa se nekateri zavzemajo za prav redko saditev 3000 in celo 2000 kom/ha. Upravičena je torej bojazen, da bi glede gostote sadik prešli iz enega ekstrema v drugega.

Praktičnih izkušenj glede enega ali drugega načina sadnje je še premalo. Iz Nemčije je znan tale primer:

Smrekove kulture z razdaljo sadik od 1,1 m do 2,0 m so v 48. letu starosti imele 557 do 658 m<sup>3</sup> lesne mase. V kulturi z gostoto sadik 4 x 4 m pa je bilo v isti starosti 387 m<sup>3</sup> lesa. Ker je v prvem primeru na 1 ha povprečno 4400, v drugem pa 625 sadik je povprečna masa po drevesu 0,14 m<sup>3</sup> oz. 0,62 m<sup>3</sup>, kar bi približno dala v prvem primeru smreka s prsnim premerom 15 cm in višino 16 m, v drugem pa s prsnim premerom 29 cm in višino 19 cm.

Primerjava pove, da je glede mase primernejša gostejša sadnja. Pri redki sadnji sicer dobimo v krajši obhodnji debelejša drevesa, ki pa so močnejše vejnata in zato kvalitetno slabša in manj vredna. Tako vse kaže, da se ni navduševati za ekstremno redko pa tudi ne pregosto sadnjo.

xXx

H U M O R

LOVSKA TAJNA ALI MOKER LOVEC

Bilo je mrzlo oktobersko popoldne, ko se je na bregu Krke pojavil tovornjak s "Hiab" napravo. S kabine sta zlezla jagra in gozdarja Tone in Matija. Le kaj delata ob Krki popoldne, pa še sobota ja? Kaj kmalu sem spoznal razlog takega prevažanja, ko je začel "Hiab" spuščati v Krko star in preperel čoln, ki pa je po zadrževanju

lastnika odličen - najboljši. Čoln je bil kmalu v vodi, samo še privezati ga je bilo treba k bregu pod jezom. Tone, ki je bil najbližji čolnu je pregovoril Matijo, naj on priveže čoln, sam pa se je že pripravljaj na veliko predstavo.

Matija si je za pomiritev prižgal cigareto in se pogumno vkrcal v skupaj zbite stare deske. V roke je vzel veslo in začel veslati k bregu - tedaj pa - oh! Tok je prijel čoln in ga nesel proti slapu. Do takrat suh lovec je po glasu "štrbunk" postal naenkrat moker. A glej čudo, cigareta je še vedno gorela v ustih. Z nekaj krepkimi zamahi je bil Matija pri čolnu in nato zlezel vanj. Veslo mu je šlo seveda po vodi, zato pa je naposled le srečno priveslal z desko k bregu. Cigareta pa mu je še vedno tičala v ustih. Šele, ko je bil čoln že privezan za staro vrbo, je opazil v ustih cigareto. Tedaj pa je nastal nov problem, kako priti moker, a neopažen domov, saj je voda kar lila z njega. No na srečo (ali pa tudi na nesrečo) sem bil poleg s fičom in po krepkem zavarovanju sedeža z deščicami in papirjem, natovoril mokrega lovca in ga odpeljal domov.

Drugi jager Tone pa je med vožnjo stokal kot, da bi se on okopal v hladni vodi, ker sem ju videl in je tako šla po vodi "perfektna lovska tajna".

Ing.Japelj Boštjan

xXx

